Méltóságos osztályelnök úr!

Megtisztelve levén miltóságod által a végett, jelölném az utóbbi két év alatt megjelent bölcsészeti munkák közül azt, melyet az Akadémiának nagy, s a Marczibányi féle jutalomra méltónak tartanék: bátor vagyok ugyan véleményemet adni kifejezést, hogy az említett időnek ban oly bölcsészeti munka, melynek alkotó bölcsesége, akár a többiek fölötti határozott, s egyedüli mértéke maga után hagyó előbbrehaladása tekintetében a nagy jutalom kiosztandó lenne még nem jelent.

Ellenben a Marczibányi jutalomra igenis méltónak tartom Domanovszki Endre Bölcsészetének második kötetét, mely az egyházi alapvetést tovább fejlesztve, s egész bölcsészetünk tárgyalja, és pedig oly részletesen, behatóan s egészben véve annyi objectivitással, hogy általa bölcsészeti irodalmunkban oly helyet foglal, mely sokkal inkább érdekelő volt annál, melyet jeligő művének az Akademia által annak idején szintén méltánylással fogadott első kötete által elfoglalt be.

Annak dacz, miért nem tartom művét a nagy jutalomra méltónak egyebek közt az, mivel fejtegetései szerint is csak részben felelhet meg az eredetiségből. oly követelmény, mely a jeligő által fölemlített követelményekből nagyon megérthető, de a mely ezért még nem feltétlenül szükséges művénél érzékelhető.

Budapest Május 21. 1877

1101
1877

V. Dr. Kopf József

D./21

MAGYAR
TUDOMÁNYOS AKADÉMIA
KÖNYVTÁRA

4.50
1877.

Tisztelt Főtitkár úr!

A gróf Karácsonyi drámai jutalom szabályainak módosítására nézve az I-ső osztály f. é. május 22-én tartott ülléséből a következők terjesztetnek a nagy gyülés elébe.

Az akadémiai ügyrend 107 szakasza a Karácsonyi-jutalom ismétlés ki nem adásának esetéről rendelkezvén, ekép végződik: „Ha a jutalom még ez esetben sem volna kiadható, akkor a ki nem adott 400 # az akadémia rendelkezésére marad, a nyelv- és széptudományi osztály javaslatára a Dramaturgia körébe tartozó elméleti vagy irodalomtörténeti feladatok megfejtésének pályázás vagy megbízás utján eszközlésére fordítandó."

Ez ügyrendi szakasz alkalmával az előbbi szakaszokkal szemben az szolgált indokul, hogy a gróf Karácsonyi pályázatnál önkénytleg is kitünő mü nyerhetett csak jutalmat, a pályázat ismételt meghirdetése s a jutalom örök végetlen felhalmozására, s a pályadijak pályázatok feleslegen szaporodásának ne vezessen s az alapitvány mégis a dramaturgia és drámairodalom (bár közvetett) emelésének tartassék a mi tulajdonképen czélja.

Azonban az Akadémia most ugy találja, hogy a meghatározás szelleme sokkal tágabb körben mozog, midőn csak a dramaturgia körébe tartozó elméleti vagy irodalomtörténeti feladatok megfejtésére szoritkozik, talán a drámairodalmat más eszközök általis lehetne emelni, elősegiteni. Lehet eset, hogy nem pályázott drámai mü színpadon vagy irodalmi uton nyer kitünő sikere által ennek emelése válik a közönségben legnagyobb drámai jutalom elnyerésére tett lépésnak, a legvirulóbb és megtalpalható siker volna.

Más felől a drámairodalom emelésére szolgálhatná

1102/1877

mak

not. ó vagy újkori klassikusok drámaműveinek például Sophokles, Aristophanes s a. vagy Shakspeare Molière-re az eddiginél bővebb fordításai.

Oly formán kellene tehát adni az idézett 2a. bátyuak, a mely a drámairodalom emelésének emez eszközeit se zárja ki vagy épen fölvegye.

Ezért az Akadémia az idézett 2ik bátyut törvényező 2a. ~~részének indítványozza~~. kívánja módosítani:

„Ha a jutalom még az esetben sem volna kiadható, akkor a ki nem adott 400 # az Akadémia rendelkezésére marad, s a nyelv- és szépirodalmi osztály javaslatára a drámairodalom emelésére és felvirágoztatására forgáló művek eszközlésére vagy utólagos megjutalmazására fordítandó.

és pedig

a, vagy a 400 # jutalom esetleg első vagy második ötévi szakban bevesz és pályadíjt nem nyert színmű utólagos megjutalmazására, melyre nézve az Akadémia I-ső osztályának e czélra csereuképes választmánya fog indokolt véleményes javaslatot.

b, vagy a dramaturgia körébe tartozó elméleti vagy irodalomtörténeti feladatok megfejtésének pályázás v. megbízás útján eszközlésére ha pedig ilyenek mái nyomtatásban megjelentek volna utólagos megjutalmazására is fog. Körülbelül

c, vagy végre a vagy régibb korai classicus drámai művek kisebb fordításának eszközlésére. szintén megbízás vag. pályázat útján, ha pedig ilyenek mái nyomtatásban megjelentek volna utólagos megjutalmazásra is van kilátás.

Az I-ső osztály e módosítás elfogadását kérvén, reméli, hogy a még élő alapító egyet e módosításban annyival inkább bele fog egyezni, mert alapítványa czélzatának tökéletesebben megfelel.

Budapest. május 22. 1875.

MAGYAR TUDOMÁNYOS AKADÉMIA KÖNYVTÁRA

Gyulai Pál
osztálytitkár

Debreczen Máj. 18. 1877.

T. cz. Szabó József eggyházi tanár s
akademiai oszlálytitkár Urnak.

Budapest.

Herman Otto úrra vonatkozólag tegnapi leiratomat
felelőleml vissavonom. Mivel ennélfogva
ezen ajánlatot nem kívánhat tekintem.
Fogadja ezen tiszteletem kijelentését
mellyel maradok

akadaly szolgája
M. Jókai Mórfelé.

1103
1877

6½ ívlekarlat
Nagygyűlés.
1877 május 22.

MAGYAR
TUDOMÁNYOS AKADÉMIA
KÖNYVTÁRA

KÖRLEVÉL

a Magyar Tudományos Akadémia t. cz. Tagjaihoz.

A Magyar Tudományos Akadémia elnöksége az 1877-i (XXXVII-ik) **nagygyűlés**, illetőleg **igazgatósági-**, és ünnepélyes **közűlés** napjait következőleg tüzte ki:

Május 22. A megjelenés. Délután 5 ór. osztályértekezletek, osztályelnökök választása. alapszabály 38§. (Volt változás 1874 május 27 étiről)

» 23. Nagygyűlés, d. u. 5 ór. Tárgyalások.

» 24. » » » Akadémiai elnökválasztó **Elegyes űlés**; az után a **nagygyűlés** folytatása: tagválasztás.

» 26. Igazgató Tanács ülése, déli 12 órakor.

» 27. Közülés, d. e. 10 órakor.

Melyekre a Tagok tisztelettel meghivatnak.

Kelt Buda-Pesten, a M. T. Akadémia 1877. ápril 30-án tartott összes üléséből.

Arany János,
főtitkár.

9 lépcsőlelk 24 rendes tag } bocsát. van 4. | 18 |
levelező van 59.

1104
1877

Budapest, 1877. Nyomatott az Athenaeum r. társ. nyomdájában.

21 21 23

Kr. III
Sz IIII III | IIII IIII
Gr. IIII IIII | IIII IIII II

6k választmányi ülés 1877 május 22.

MAGYAR
TUDOMÁNYOS AKADÉMIA
KÖNYVTÁRA

Vitéz díj

Ismeretes dolog hogy haránkban talált emlőiöknek csontmaradványai sokszor tetemesebb mennyiségét tartalmazzák egyes vagy más szerves anyagokból mint a harmadkori eszközök, alig lehet arokat nyomás találni. Ezt előre bocsátva alulirott a Vitéz pályadíjra a következő kérdést óhajt kitüzni:

Határozzatnak meg a magyarországban különböző viszonyok mellett talált díluviális csontmaradványoknak szerves (vagy nem talán még egyes) alkatrészei. Különös tekintettel a magyarországi Rhinocerosok [illegible] bőlényekre nézve

Budapesten 1877ik április 26án

Dr Kremer József
leo. dr.

1105
1877

6ik értekezlet

Nagygyűlési 1877 május 22

MAGYAR
TUDOMÁNYOS AKADÉMIA
KÖNYVTÁRA

Nagygyülési értekezlet
1874 május 26.

MAGYAR TUDOMÁNYOS AKADÉMIA KÖNYVTÁRA

I,

Magyarország gazdasági termelése a legközelebb elfolyt 25 év alatt egészen más körülmények és viszonyok közé került: mesterséges kiviteli tényezők alkotnak új piacot, amelyek hatásuk gazdasági életében bé állandók? maradnak fog és árnyoldalai vajjon mesterséges-e a mennyiségi szilárdsági számokra és tömegadatokra alapított, egy-e beállott új időjelenségek, melyek tekintetében kalandosnak és melyek hagyatkozások?..

Ex fogadtatott el
1874 Május 27. Vitéz-pataki Rédeyül

II,

A földnek helyes aránybani beosztásáról, a természet háztartásáról nincs tapasztalásunk fontossággal bírván: mutatkozandó hiányainak okait alapjában kövezetlenül, és pedig ajtajú, termelési és gyűjtőjű szempontból, akkor osztályban, melyben az erdőségekre az emberek nagyban elpusztítottak? adassék elő továbbá az a mi hazánkban e tekintetben jelenleg történik; s végül jelöltessenek ki akkor ültetkedésre és rendőrök, melyeknek az erdők s a gondjaikra bízott facsemetékkel szemben, hatáskörben az osztályuk, kötelességek és eljárásuk tekintetében részletes szabályai volnának.

Budapesten 1874. máj. 27.

Kautsics László

Kassán 1875 Dec 31.

1106/1877

Vitéz-pontalmkérdések ajánlatnak:

a geologia Körébül:

Kívántatik az eddig általában Syenit- vagy Banatitnak nevezett bányági kryptálymos Kőzetek leírása és osztályozása a petrographia jelen állása szerint.

Budapest 1874 Május 21.

Szabó József.

1107
1877

Nagygyűlés értekezlet
1874 május 26

MAGYAR
TUDOMÁNYOS AKADÉMIA
KÖNYVTÁRA

Iratassanak le a mezei gazdászatra kártékony állatok s az azok irtására szolgáló módok, különös tekintettel Magyarországra.

Iratassanak le az erdei tenyészetre kártékonyz állatok s az azok irtására szolgáló módok, különös tekintettel Magyarországra.

Iratassanak le a lombos fák kártékony állatai s. a. t.

" " a fenyő fák " "

" " a gyümölcs fák " "

Kivántatik Magyarország állatfaunájának valamely nagyobb részletje magánrajzilag tárgyalva.

Frivaldszky János

Nagygyűlési értekezlet.

1874 május 26.

MTA
TUDOMÁNYOS AKADÉMIA
KÖNYVTÁRA

I

Adassék elő a lótenyésztés jelenlegi állapota az országban, kapcsolatban ~~a hazai gazdaság viszonyaival~~ mostani állásának ismeretével. Jelezzenek meg a vidékek, melyek lótenyésztésre különösen alkalmasak, fejtegessenek ki az emelés módozatai, tekintettel kiválólag a birtokviszonyok előhaladása által változott birtokviszonyokra s ennek folytán a tenyésztésben követendő irány va.

II

Kívánatnak Pestmegye területének földtani részletes ismertetése, különösen mezőgazdasági tekintetből, éghajlati adatokkal is kísérten, és alkalmazva a megye különböző vidékein divatozó gazdálkodási módozatra.

a tisztelt jutalom tárgyakul pályakérdésül ajánlja
Pest 1874 május 27-én

Galgóczy Károly.

1109
1877

Nagygyűlési értekezlet
1874 Május 26.

4 pont.

MAGYAR
TUDOMÁNYOS AKADÉMIA
KÖNYVTÁRA

116/
877

Tisztelt osztálytitkár úr!

Tekintettel a közelgő nagygyűlésre, szerencsém van tudatni, hogy az akadémiai irodalom-kérdések ideiglenes állását következőleg találtam:

1. Vizér-irodalom. 40 ív. ív kiírható 1879-re. (211 lap ügyben)
2. Faj-alapítvány 3000 ft. a) Egy ki van írva harmad. szor 1878 dec. 31-re
   b) Új kérdést írhatna a II. v. a IV. osztály számára már 1878. dec. 31-re. (a III osztály részéről nem kell)
3. Bérsén-irodalom (1000 ft aranyban) ki van írva 1877. dec. 31-re. (222 lapon ügyben. Wünsch tiltotta ki)

Tisztelettel

Budapest 1877. febr. 8.

Arany János
főtitkár.

Tisztelt
Vrenes
Szabó
Greg
Wartha
Gabszay

Arany János titkára

Tisztelt

jövő értekezlet
Kenn

1110
1877

Szabó József úrnak

4ik Értekezlet.

1877 április 9

7½ pont.

6ik értekezlet

nagygyülési 1877 máj 22.

MAGYAR
TUDOMÁNYOS AKADÉMIA
KÖNYVTÁRA

2135/877.

A M. T. Akadémia tek. Elnökségének,

Budapesten.

A Fáy-féle alapítványnak 1876. 1877 és 1878. évekre első javadalmából díjazandó pályamű, re vonatkozó 300/877 szám alatt kelt átiratra van szerencsém a t. Elnökséget értesíteni: mi, szerint egyesületünk érintett pályakérdést a nemzetgazdászati szaktudomány körében oly pályamüve kivánja kitüzetni, mely tekintetbe vegye magyarország nemzetgazdászati-ipar és kereskedelmi viszonyaira s a jelenlétő egyenes és közvetett adókra oly adórendszert tüntetne fel, mely az ország anyagi érdekeinek legjobban megfeleljen. Buda-Pest 1877. apr. 20. Kiváló tisztelettel a gazdasági Osztály Hajós s. k.

1111
1877

5ik értekezlet
1877 május 8.
5 pns.

6ik értekezlet
naplóvételi 1877 május 22.

MAGYAR
TUDOMÁNYOS AKADÉMIA
KÖNYVTÁRA

Tekintetes academiai ügyvéd úr!

A mult 1876ik évben a magyar Academia Templén megyei Kr. és R. Bányáiskai, a Kazinczy alapot illető bírokából bevételéről és kiadásokról vezetett, s folmányoli számadásomnak, van szerencsém f alatt tisztelettel be mellékelni, - kérvén annak megvizsgálását, és a további ezen évi számadás közlekedésige a-ból felmentésemen kiadását. —

Mi az academiai vagyon, és az erre vonatkozó ügyek állását illeti, ezekre nézve évi jelentésemet következőkben szerencsém elő:

Az academiai vagyonnak egy igen nagy, sőt nagyobb részét teszi az igen jó karban levő erdőség, - mely jelenben nem csak hogy semmi kamatot nem hoz, de sőt az adó és felügyelet költség kiadásokat von maga után, - az esetbe tehát, ha az összes vagyon, a mostani pénz szükmiára el nem adatik, ajánlatos lenne az összes erdőségen 30-40 vágásra felosztani, és abból minden évben egyet kivágatni, a melyből kiberülendő öfla mennyiség, az illető városoknál közelségénél fogva igen jutányosan lenne eladható, - melyből a jövedelem minden kár nélkül, pereskedés stagnálásnál, tudom az a bírósi eladási esetében is, alig jönne számtárba.

A megfelelő épületek, már több annak hiánya nem vagyunk, - ezek is részint a felekben, a szél által részint okozott rázás miatt, - részint a falakból kilépett vakolás hiány miatt, a rendszeres kijavításnál, ekkor nagyobb reparatiot igényelnek, - különben is, az épületek a bérlési kezelésnél, a kevésbé felügyelet miatt, rongáltatnak sokkal tovább ki vannak téve. -

Különösen van az épületek közöt egy szalma fedelü, egészen fából összeállított elavult cséplő, mi a legközelebbi szeles időben annyira megrongálhatnak, hogy a reparatiot nem is érdemli, a legrövidebb

(3db) 1112/1877

lenne kohadr fa anyagait, Büzisa Sánt eladni, a többi épületek separatiója pedig a anyárvan lenne erzközlendő, mi körülbelül 200 forba beleberülend.—

A museum körüli árkokat ejtését ar általam készitett és beterjesztett terv szerint már mult 1875ik évben ar academiai ehnök ur ő excellentiája engedelméből, és helyesléa mellett megkezdvén, azt a mult évbe nagyobb erővel és szorgalommal folytattam, é kabát számadásom szerint a javadalomba közel 200 frtnál, minthogy egészen uj ivényhárat készitettem, és ar egész kertet árnyat fürhagyat beerentem, — valamivel többet költöttem is, az kárpótoltatik ar által, hogy a mult évben semmi kábor és füvet pénzen eladtam, mi ar évben be is gyüjtettem, továbbá, ar achatozásból is 5 fr. 83 kr folyt be, mi a kertnek ápolására közvetlenül, minden évben van szükségem.—

A kert felszerelésére és gyümölcs és árvaházi ellátására járulnak Gr. Andrássy Gyula ő excellentiája 100 db gyümölcs fával,— Lónyay Gábor ő nagysága 75 db gyümölcs fával,— Gr. Sladk Barkóczy Ilona ő excellentiája 300 db fenyőfa ültetvénnyel,— Gr. Széchenyi ő méltósága 150 db fenyőfával, é vég pedig Kapossy Amenyhert városbeli plebanus ur 2000 db akácfa ültetvénnyel,— ez évben pedig Gr. Andrássy Ilona ő méltósága kert ügyének felkérésemre, 800 db fenyőfára nézve, kertemrei uradalmából.—

Egyébiránt jövőre a gyümölcsfa és bokrokból, és a felesleges kerti virágokból, a kert költségei fedezésére nem csekély jövedelemmel kecsegtetem magamat.—

MAGYAR
TUDOMÁNYOS AKADÉMIA
KÖNYVTÁRA

A Budabányáról kert beltére vonatkozólag, arra nézvást kérem, miszerint a bérlőt ar évi összes adójárulékra is vállalná el, — kiszámlán való, ő a 2/3. a kert nyilvánosan gyümölcsösnek be fekteti, mely szerint, ar esetre, ha a bérlő kertre megkötött bérnak, ar eladás esetében bérlő megszünési felmondás

2/.

mellett, hajlandók a bért évenkint 40 frtal megjavítani. Az ez előtti bér 1000 frtot a jelenlegi bérlők az 1000 frton felüli 100 frtot, már az adó fedezésül adják, mert a tűzbiztosítási díjhoz a bér 20 frttal felebb emelteszen, - mert ismét 40 frttal többen ajánlanak, - a mostani viszonyok évén a bér minden bérlet inkább lejebb szállt, ezen bérleti ajánlatot figyelembe ajánlom Főtisztelt Karjával, - s az erre vonatkozó határozat levelében, a bérlet vagy annak adom, ha t. i. nyilvánul akad, vagy ellenkezőleg a jelenlegi szerződést kötöm.-

Az alsóregmeczi segédlelkészi tartozó vízjogi koronaköbánya és egyéb urbéri jogok jövedelméről való számadás tételére, az Isten nyugvó Pál ő excellenciája javai igazgatója részéről felhívandó lenne, és nagy sajnálatom, hogy ezen jövedelmek 1872ik év óta nem számoltak.-

A Berze Nagy János féle, az academia ellen indított szavatossági per, már három éve folyóban van, - s mely alatt mely nagy megszakadások folyó nyáron sürgettem, akkor ezen ügy Major Istvánt törvényszéki ülnöknek a Nyitra fejedelmével lévén kinevezve, az iratok kiadásához bármi sürgetésem mellett is, semmi sem menni szándékom nincs, - s javaslatom az lenne, mint már ezt más ízben is írtam, hogy ezen ügy befejezése, s más fejedelemmel való átadására várna, az academiai elnökség által, vagy az itteni törvényszéki elnökség, vagy egyenesen az igazságügyi minisztériumhoz lenne megkeresendő, - s addig, mint helyben ügyvédet kijelölése, mint minden más per esetében, alig vélem figyelembe.-

A Márkusy Lajos féle végrehajtási ügy, legközelebb mult April 20án 8941 sz. alatt, a legnyitabban hozatott végzés nem kérbeszerelése miatt, a törvényszékhez beterjesztetvén, elintézés alatt van.

Hazafias tisztelettel

S. a. Ujhely Majus 24. 1877 ev.

aláiratott szolgája

Merő Gyula

1876 fl

A Magy. tud. Academiá tekintetes
Ugyeni hivatalánal

Budapesten

Mészöly Menyhért mint a M. Academiá Kaziuczi alapitvány rovó bizottsági tagja, 1876dik évre vonatkozó jelentését az azon évi számadásival együtt beterjeszti. —

MAGYAR
TUDOMÁNYOS AKADÉMIA
KÖNYVTÁRA

I/24

Igen tisztelt Kartárs Ur!

A Magyar Akadémia Karinszy alapo tulajdonát képező
Kis bányácskai birtok mult 1876-ik évi bevételeiről és kiadá-
sairól szerkesztett okmányolt számadást van szerencsém
J. J. alatt két példányban ide zárni, kérvén annak mi-
előbbi megvizsgálását és az egyik példány záradékolt
visszaküldésével a számadási kötelezettség alóli fel-
mentésemet. —

Eddigi számadásaimat évről évre tudomás
és vizsgálat végett jelentésem kíséretében pontosan
beterjesztvén, azonban lehet mondani, hogy egy
évi számadásom sem lett végleg megvizsgálva és a
számadási kötelezettség alóli felmentésem kimondva. —
ezen körülményt igen mélyen ajánlom tisztelt Kar-
társ urnak figyelmébe, — és kérem ezeket, mielőbb
elővenni, és a megvizsgálást eszközölni. —

A mult évben sem a gazdaság vitelében, sem
a pénz kezelésben semmi nagyobbszerű változás
nem történt, — az erdőség allegszigorubb felügyelet
alatt őriztetik, — azonban a kárász és dült fák
már annyira megfogytak, hogy a kerités tüzifa szük-
ségletére, az ivadékházat, is odaértve, évenként meg-
kívánsará öt ast az 5 öl fát a nyárfa és más haszna-
vehetetlen fából vágyok könyteleu vágatni, mit
behordatván személyes felügyeletem alatt, ellen-
őrzök. —

A felfogadott, i már két évig szolgált ker-
tész a mult évi Április hó 12-én meghalt, — azóta az
időközben felfogadott kertészekkel nem vagyok
kielégítőleg megelégedve, sőt egyet időközben el is
bocsátottam, i valószínüleg újévkor ismét mást,

RAL 1112/1877

fogadok.—

Egyébiránt a kert díszítése a lehetőségig, de a legnagyobb költségkímélléssel halad előre, melynek elősegítésére legujabban s.a. Ujhely városa 200 drb. hársfát, és Gróf Andrássy Manó Ő Méltósága 1000 drb. fenyőfát ajándékoztak.—

A birtok most. a legközelebbi October 1-én lejáró 3 évi bérletről kidőlőtt haszonbéri szerződvény az Igazgatóság által még mindig nincs megerősítve és helybenhagyva, mind a mellett, miután a birtokra a Kívánalomnak megfelelőleg az adó és reparationális költség elvállalásával más bérlőnem akadt, jobbnak látnám a birtok bérletét a jelenlegi bérlőknél meghagyni azon kijelentéssel, hogy, kár volt a helybenhagyás ily bizonytalanra a mostani különben is szomorú pénzviszonyok mellett felfüggeszteni, mert ez által, mint jelentésemben is irtam a 3. év alatt 150 frtot veszítettünk, mit a bérlők különben elvállaltak és megfizettek volna.—

Most Octóber 1-jén 3 nappon a vagyon bérlete ismét lejár, a jelenlegi bérlők kik különben elég pontosak a birtokot, ismét megtartanák, és azt hiszem a mostani fizetési idő mellett, és talán 100 frttal több bért is fizetnének az esetben, ha a birtok nem 3, de 6 évre adatnék bérbe, a birtok eladása esetében a bér megszünésének feltétele alatt, - a bér a

2/ mult 3. év alatt a 2/. alatt másolatban idezárt szerződvény mellett volt kiadva, - méltóztassék ezt átvizsgálni, és mielőbb határozva engem értesiteni, hogy a bérletet mi feltételek és körülmények mellett adhatom továbbra is bérbe, nehogy a bér kiadással elkésse k.-

A bérleményi vagyonok egyébaránt a fő- bő kivételével teljesen jó karban vannak, - mi a bér-

MAGYAR
TUDOMÁNYOS AKADÉMIA
KÖNYVTÁRA

bérlőknél inkább tehernek tekintessék ezélszerűbb lenne azt valakinek eladni, - továbbá van egy vicska fa csűr, mi már oly rozzant állapotban van, hogy nem érdemes éresse la biztositási öszeget fizetni, - ezt is jobb lenne tüzifának eladni, vagy felhasználni. -

A bevételekből megmaradt többlet az itteni takarékpénztárban van elhelyezve, melyet a számadásból kitünőleg kész pénzben és takarékpénztári könyvecskében a számadás lezárásával öszeggen 2962 ft 58 Krs tesznek. -

A ruda-bányaiskai maradvány földek válasszás illetőleg R. Bányaiskán Kéi házhelyen 6/8 telek után van követelés 254 ft 12 kr, ebből 1875 és 1876. években bevettem öszvesen 68 ft 14 krokat, ezen Kéi házhely a Kazinczy családdal közösségben lévén, ebből a Magyar Akadémiát 1/4 rész illeti, - most Kazinczy Andor ur az ide 3/. alatt zárt levelet intézte hozzám, mely szerint a bevett öszegekből 66 ft 10½ Krt kéi vicska fizetnem, - azonban a kéi házhely 254 ft 12 kr maradvány földi jövandóságból az Akadémiát 63 ft 53 kr illetvén, igy a kéi évben át bevett 68 ft 14 krból csupán 4 ft 61 kr. lenne vicsza fizetendő, - mire nézve utasitást kérek megjegyezvén, hogy egy 3/5 házhely utáni a maradvány földi váltság 287 ft 26 kr., melyre 1875 ben 72 ft be fizettetvén, ez tudomásom szerint kizárólag a Magyar Akadémiát illeti. -

Tisztelettel vagyok

A Tekintetes Ügyvéd Urnak

alázatos szolgája

Meiszl Benyhe

40/72

3/.

MAGYAR
TUDOMÁNYOS AKADÉMIA
KÖNYVTÁRA

1

1874

Tekintetes Akadémiai Ügyvéd úrhoz!

A magyar Akadémia Zemplén megyebeli Kis-Bányácskai, illetve Szépthalmi Kazinczy alapot tevő birtokból mult 1877-ik évi bevételekről és kiadásokról tett számadásomat az azokat igazoló mellékletekkel 2 példányban van szerencsém ezennel 1. alatt ide zárva megküldeni, – melynek, és a több ezelőtt beküldött évekről szóló számadásaimnak megvizsgálása után Kérem magamat az egyik példány záradékolt visszatüldésével az azon évi számadási kötelezettsége alól felmenteni. –

A mult évi vagyon bevétel két rendbeli nagyobbszerű kiadásokkal terheltetett, nevezetesen: az egyik az öszves épületeknek több évekről óta nem történt reparálása következtében, igen rossz állapotban lésének helyre hozására fordíttatott 400 frt reparálási költségek, mely mint előlegesen jelentettem nagyobb károk bekövetkezése nélkül, halasztathatlan volt, – Karsáros urnak pedig az én jelentésemre adott azon válasza, miszerint jobb lenne ezen javításokat ezen esztendőre halasztani, oly késön jött, a midőn már én az épitő mesterrel, nemcsak szerződtem, de az a tett szerződés Következtében, a munkába bele is fogott, és most az épületek helyesen kijavitva vannak. – A másik nagyobbszerű kiadás a kert díszitésére fordított rézletes költség, mi körülbelől 300 frtra tehető; – minek habár nincs is oly eredménye a Kertész hanyagsága és restsége miatt, mint gondoltam és reménylettem, de mégis a kert díszitésében annyira haladtunk, hogy már a mausoleum tájéka az emlék nagyszerüségének rövid időn megfelelend, – melynek elősegitésére Prof. Andrásy Manó ő méltóságától ez évben 100 drb fenyőfa csemetét kaptunk. –

A bevételekből felmaradt 5 többlet időnként az itteni takarék pénztárban helyeztetvén el, az Akademia megtakaritott eddigi készpénzbeli vagyona ezen öszves 2218 ft 47 kr. okat, melyek 5 drb takarékpénztári könyvecskébe betéve, azokat bármikor eredetben is felmutathatom; az adófizetésről szóló könyvecskét eredetiben a történendő fizetések miatt pénztárnokhoz csatolhatván be, annak csak másolatát terjeszthetem be,

RAL 1112/1877

megjegyezvén hogy az adófizetésbe behozott ujabbi rendszer szerint az Akadémia ezen vagyonától teljesitendő adófizetés most már nem itt ujhelyben, de a Szántói adóhivatalnál mintegy 5 mérföld távolságra történik és annak befizetése felette sok alkalmatlansággal jár

Az akadémiai vagyon bérletére vonatkozólag igen kár hogy a bérlők által ajánlott 40–50 frt többlet fizetés ezen bérleti időszakra az adófizetés elvállalása nélkül is el nem fogadtatott, mert igy a bérleti ezen cyclus alatt ezen bérleti többlet az academiára nézve végleg elveszett; — másnak pedig a reparatio és adófizetési költségek elvállalása mellett ez ustal kiadni nem lehet. — van ugyan egy izráelita bérlő ajánlkozó, ki a jövő évi October hó 1ső napjától, hajlandó lenne 100 frt bérstöbblettel többet fizetni, azonba inkább czélszerübbnek és biztosabbnak tartanám mosoni 5 vagy 6 emberből álló bérlőtes az eddigi bérfizetés mellett is megtartani, mint sa mindenre bálalkozó izráelitának, kinél a bérleti idő 6 évnél kevesebb nem lehet 100 frt több fizetésért is oda adni. —

Egyébb aránt a bérlők a bért a lehetőségig meglehető pontossággal fizetik, a földeket jól mivelik, a réteket a gyaptól kitisztitottak, a szőllők meglehetősen mivelik, de a közelebbi évi 1000–1000 öt karót eddig még be nem hordattam, lehet mondani hogy egészen karó nélkül van. —

Az erdőséget vidékünkön, az ujabbi használati mód szerint az erdészek véleménye folytán minden arcalom nélkül és nagy haszonnal 16–18 tizesre osztva, vagy fának hagyva, használják, — természetes az effele vastagabb erdőség előbb hasáb fának lenne kivágandó. — ezen használati mód figyelembe veendő, és az erdőség hasznositása tekintetéből valami intézkedés teendő lenne. —

Házafias tisztelettel vagyok

A tekintetes urnak

MAGYAR
TUDOMÁNYOS AKADÉMIA
KÖNYVTÁRA

alázatos szolgája

Herrfeldmayer

1877 [illegible]

MAGYAR
TUDOMÁNYOS AKADÉMIA
KÖNYVTÁRA

Ex. 1877. jún. 1.

Nyugtatatik hirdet
mellyt küldeni
nekik.

Küldtem
június 2.

Tabéry K.

1877
1874

A Magy. tud. akadémia tekintetes titkárjának.

Bátorkodom ezennel a tekintetes titkársághoz az iránt megkeresni, méltóztassék nekem az 1877. évre hitelezni

Dom. alapítvány

jutalom hiteles nyugtát beküldeni tudomásomra venni, mivel egyrészről a „Fővárosi lapok" ezen összeg 10% ára díjt és díj után felemelt összeget követel a Postai Lloyd pedig csak a hiteles díj kívánja.

Ezúttal is tisztelettel kérem a Tekintetes titkárságot a kívánt nyugtának mielőbbi megküldésére! Díj 100 arany, kelt 1875. évi szeptember hó 9-én.

Ismételve kérem tekintetes titkárságot a hiteles fogadtatásra — talán időközben nyugtatás pótlásával nekem levelét utján nekem küldeni.

A tekintetes titkárság iránti tiszteletem nyilvánítása mellett vagyok tisztelettel

a tekintetes titkárságnak

alázatos szolgája

Szeftchenes Gyula

M. k. államvasuti mérnök.

Lakozom:
Sándor-utca 65 szám. Budapest.

Bírálat

egy Grósz János úr által tervezett gépe felett.

× Grósz János úr tervezetében sok a hiba. Gépe nemcsak hogy a gőzgépnél előnyösebben nem működhetik, de egyáltalában nem végezhet hasznos munkát. A többi hiba könnyen kiemelhető, hogy ha E sebes megnyílik, akkor az ammoniak rajta kiáramlik, ugyanakkor pedig F sebesen át hőlaj fog H-ba ömleni. A tervezett gépe még folytonos mozgásban sem fogna tartatni. ×

Bátori László

1114
1877

7-ik értekezlet
1877 junius 11
6. pons.

MAGYAR
TUDOMÁNYOS AKADÉMIA
KÖNYVTÁRA

Tekintetes osztály!

Dr. Koch Antal urnak „Ásvány és kőzettani közlemények Erdélyből" című munkáját megbírálván következőket tapasztaltam

1, hogy Ferrő úr a krystálytani részben a fogyértékeket többnyire nem körül, és

2, hogy sok krystályrajz kivitele incorrekt.

A mi az első pontot illeti ugy arra nézve alig lehet fürkészes figyelmet tenni hogy a krystályodott anyagnál a lapok hajlása – a krystályok élfogyei – a legfontosabb kriterium annak megítélésére, hogy az alakok, helyesen vannak e meghatározva.

Ezen fogyértékekből következik a krystályjel, épp ugy mint a vegytani elemzésnél, az alkotrészek sulyrészeiből, a vegyformula; Ferrő ur az elemzésből nyert sulyrészeket közölte ugyan, de a fogyértékeket nem.

A második pontra nézve megjegyzem, hogy akademiai értekezésekbe csakis olyan rajzok proklak felvételei melyek a leirt tárgy megértésére fürkészek, de arroknak természetesen pontosaknak kell lenniök. Krystályrajzok arouban melyek incorrekte vannak szerkesztve semmi szin alatt nem adathatnak ki az akademia által, hacsak jó kivonatát a külföldi szakemberek előtt korrektetni nem akarja.

115/1877

Egy I tábla. 3b, 3c hibás, 2 ábr. felesleges rajz; 4a és b nem eléggé pontos, 6 hibás, 5 ábrában ha pyramis $2 = 2P$ függőlegesen vannak állítva, prismaknak kell felfogni.

II tábla. 8c, 8d, nem a valóságnak megfelelőleg van rajzolva az analog kezdőélekuek egyenközünek kell lenniök. 8 ábra értetlen, 10a és b hamis még 11 nem pontos rajz.

Ha Ferrő ur értekezésében a hiányzó fogyértékeket ki-ki-ki-

7½ értekezlet

1877 június 11.

5½ órai.

MAGYAR
TUDOMÁNYOS AKADÉMIA
KÖNYVTÁRA

Jelentés.

Hertelendy Zsigmond úrnak, az azonos hangrátú szókról beküldött kézirata már külsőleg is annyira irka-firkaszerű, hogy tisztázó még csak annyi fáradságot se vett magának, hogy egy ív papirost összevarrván, másolót nyújtott volna arra, hogy az ember dolgozatát egyfolytában olvashassa. Még gondolatból áll a dolog a tartalomra nézve, melynek egyátalában sem alapgondolatát, sem célját kitalálni nem birtam. Abból, hogy a magyar szókhoz a német fordítást is mellékeli, arra kell következtetnem, hogy dolgozata idegen ajkúaknak akar útbaigazítást adni; azonban ha ezt célozta, akkor azoknak igen rossz szolgálatot tesz, midőn azt hiteti el velük, hogy barka = Pferdeschwanz és bárka = Fischerboot, olyan egyforma hangzásúnak, mint az utána következő bokor = Gebüsch és bokor = Morast, vagy hogy beco = Bienenkorb és Bécs = Wien, és Pécs = Fünfkirchen, csaknem egyformán ejtendők, mint bátor = Obergoss és bátor = kühn, mutig.

Tudomása a magyar hymonymekről és irtam előtte a „Grammatik von sämmtlichen Sprachen" című munkája bevezetésében, hol az arról szóló czikket e szavakkal vezettem be: „Wörter, die ähnlich oder ganz gleichlautend in den Wörterbüchern, grammatisch verschiedene Bedeutung haben, heissen Homonyme", de még az ön jegyzékemben ár = Ware mellé homonymek gyanánt felhoztatnak ár = die Thräne; ár = die Ahle, addig H. úr ilyen összeállítást tesz: ár = Ahle; fűrészfa, ara = Ehrung, fűrészmunkafűrész; arra = Dorfen; árt =

jön.

fiúval, ával = vom Sohne.

Nálam ál = sonstig mellé odaállíthatók áll = er steht, ei áll = Vorb Riese; ellenben Hertelendy ön összeállítja ezeket: ált, által, át = durch; állt = er ist gestanden; átall = fürchtet, genieren.

Nézetem szerint a homonymok helyes összeállítása nem képez olyan munkát, mely a nyelvtudománynak akármely irányban nagy szolgálatot tehetne; de olyan összeállítás, aminőt Hertelendy úrnak e mutatványa nyújt, minden tekintetben hasonlatlan lehasználnak mondható, és komoly szót se érdemel.

Budapest, márc. 17én 1877.

Dr. Balló Mór

MAGYAR
TUDOMÁNYOS AKADÉMIA
KÖNYVTÁRA

1116
1877

54/1877 Érk. jun. 11.

Tekintetes

nyelvtudományi osztály!

Kijavítván a formai hibát, be-
küldöm az e betűt. – Az a és b betűk-
kel kezdődő homonym szavak betűk-
désekor kifejeztem, hogy „az idegenek
vétett különösen a homonym sza-
vak kiputhatolását tartottam szük-
ségesnek" – mint legfinomabb kü-
lönbségeket; e mellett azonban
más nehézségeket is feltüntettem,
– s ezek között nem elégé tűntek
amazok ki, bár a dettő-jel odatö-
rekedett. Azt hiszem, hogy ily nehézsé-
gek könnyítésére nekünk ma-
gunknak kell minden áron
törekedni, miként a magyart is
minél többen tanulhatnák az
idegenek közül; – azért azokat
együttesen kívántam feltüntetni,
s kívánatos volna, ha ezentúl a
szótárakban is ez történnék.

A. Dörgicsén, Maj 13. 1877

U. p. N. Vázsony.

Hertelendy Zsigmond

ad 1116/1877

MAGYAR
TUDOMÁNYOS AKADÉMIA
KÖNYVTÁRA

Eredeti, hstm. der Original.
" bem. original.
Ereget, eresztget. tf. entlassen, entsenden
Érény, hstm. n. Tugend
éreny, hstm. n. Klystier
Eresz, hstm. n. Traufe; 6. Vorderer
" -T, tf. lassen, loslassen
erez M. machen
érez. M. fühlen, empfinden
Eresztedik, M. sich fortmachen; sich lassen
" -ő hstm. n. Abfluss.
Értem (érettem), für mich.
" (értëm) ich mache, tasse ab.
" ich meine.
Ergető, ergetyü, hstm. n. Holzbesen
Érkezik M. ankommen.
" (ra) zu etwas Lust haben
Ernyedt, ernyeteg, bem. dünn, abgekühlt
Erő, hstm. n. Kraft, Stärke (grössig)
erőd, hstm. n. Festung. (")
" -sít, tf. stärken, befestigen
" " " verstärken
" -ozak, hstm. n. Eingeweide, -Ast
" " " n. Kotzunft

Értekezlet, hstm. n. Konferenz
Értelem, hstm, n. Verstand
" " n. Bedeutung. Sig.
Értetlen, bem. unklug, unvernünftig
-Érthetetlen " unvernünftig, unsinnig
Érv, hstm, 6. Argument
" -ény, n. Markt, n. Gültigkeit
Esdeklik M. oft fallen
" " Einen fallen machen
esdekel, esdeklik, M. flehen
esedezik, M. fußfällig bitten
esdik " "
eseng " "
esenkedik (vmi után) sich sehnen, "
Esdékeny, bem. schwach
" " leicht fallend
Esengő, bem. jammernd
esengve, " Adv.
Eset, hstm, n. Fall, Zufall
" " n. Sündung.
Esik, M. fallen
" " vorfallen
" (az eső) regnen; esik (a hó) schneien
Esk, -ü hstm. n. Eid.

Esker
"
"
Esküd
"
Esküv
"
Esmer
Est, es
-éde
-vé
Estele
est
Esteli,
"
(-estü
Észak
Észel
"
Észkö
"

MAGYAR TUDOMÁNYOS AKADÉMIA KÖNYVTÁRA

Esket, fs. braidan
" " Kegulisan
" -ő, hstm. n. Trauung
" " " Das Band sich verbindet
Eskűdt, hstm, n. Schwörung.
" Hstm. braidat.
Eskűvő, hstm. n Schwören
" " n. Trauung.
Ésmer, ismer (ismert, fs. kennen, bar
Est, este, estve, hstm. n. Abend
-éden, esternen, Adv. Abends
-véden, Adv. ganzen Abend.
Esteledik, -veledik, estellik, Vl. Abend werden
estveleg, Vl. Abend sein
Esteli, esti, estveli, Hsm. abendlich
" (-) " hstm, b. Abendbrot, -mahl
(-estül) samt, mit.
Eszak, éjszak, hstm, n. Nord
éjszaka, hs, n. Nacht
Észel = du isst
" eszel, fs. verstehen
" " zu wissen haben
eszély, hstm. n. Klugheit
Eszkör, hstb Werkzeug, Gerät.
" " b. Messer.

Eszmélet, hstm, b. Bewusstsein
" " n. Besinnung
Eszterga, esztergály, hstm. n. Drechsler.
esztergál, oz, fs. Drechseln
" ,-os,-lyos, n. Drechsler
Ét, étik, étel, hstm. n. Speise.
Étel, étet, fs. füttern
" " " Mahlzeit
Év, hstm. b. Jahr.
ev, hstm n. Jährchen.
Évés, hstm. b. Essen.
eves, hsm. jährig.
éves, " jährlich
Evvel-mit dem Jahre
" , ezzel, Adv. damit, indessen.

Elv, hten. v. Grundsatz, 6. Richtig.

(elved, dem ~) (elve, Adv. jenseits)

elvet, tf. weg-werfen, wer-
" " zurückgeben (elvetél, N.
elvét, tf. werfen, werfen
Elválaszt, tf. trennen, scheiden
" " zurückgeben
" " zurückgeben
Elvan, N. entfernt sein
" " (nicht) zurückgeben
" " (tot) weg sein
Elver, tf. wegtreiben
" " zerstreuen
" " zerstreuen (von den Winden)
Elvesz, -ész, N. verloren gehen; umkommen
" elvész, tf. wegnehmen
" " raubend (vom Räuber)
élver, tf. gewinnen
Emberiség, hten. v. Menschlichkeit
emberség, " v. Rechtschaffenheit, Mensch
Embernyom, v. menschliche Fußstapfen
" 6. Menschenwelt v.
Emelget, tf. wiederholt heben
emlegetet, tf. erwähnen

Emel, tf. heben, erheben, steigern
emelt, hen. erhoben
emelet, hten. 6. Vorkommen.
e melleth, Adv. hierher, hierwärts
émely, hten. zum Ort Mittel unter
" -int, -it, tf. laut heben
Emese, emse, hten. 6. Mutterschwein
Emitt, -en, Adv. allein
eminnen, Adv. von hinweg
Emlékezet, hten. v. Erinnerung, 6. Ge-
" -tet, tf. erinnern, erwähnen
(Ép l. eb.) Epen, Adv. ganz; just, eben
Eped, epekedik, N. schwitzen, schwitzen
Épenmen, Adv. ganz und gar nicht
(Ép-kéz-láb) hen. ganz und gar lindisch.)
Epréz, hten. v. Farben-pressen.
" N. " " -er.
eprez, N. " d. Tuchbereiten
Er, hten. v. Adv. v. Gewalt.
" tf. zwingen, zwingen; treffen
" N. zwingen, halten
(ered, dem Adv.
" N. Ernten
" " zwischen.

E É È

Im Unterschied zwischen (offenem) e und (Mittel-) é zeigt, überall: in der Aussprache 2. Person der vergangenheitigen und 3. Person der vergangenheitigen Zeit; z. B. szerették = ihr liebtet, sie liebten; szeretett-tek (ihr habet geliebt).

E = der, die, das, vor Vokalen

- é (-é), ungarische Aussprache

Éb, hten, v. Hund

ép. Leib, ganz, unversehrt; gesund.

Ebbeli, ebbéli, Leib, das Getränk betreffend.

Ebédlő, hten, b. Speisezimmer.

- ebédelni, tf. u. Wzten., mittag-

Ébredni, hten, erwachen (aus)

Eddig, -elé, Adv. bisher, bis jetzt

Egyarány-ú (-ós), Leib. gleichmäßig

Edesd, -ed, Leib. lieblich, sanft.

Eger, fgen, die Urne

" (-fa) hten, v. Erle

egér, hten v. Maus

Ég, hten, v. Himmel, b. Firmament,

" (-ni) Wzten, brennen.

éget (-ni), tf. "

(eget, den Himmel.)

Egerész, hten, v. Mäusefänger,

" (-ni) Wzten. Mäuse fangen

Egy-egy, Leib. je ein und ein

Egyébként, -kép, Adv. anderswo, sonst, andern

Egyed, fgen, Einzelne

" egyed, hten, b. Individuum (egyén)

" " Leib., allein

Egyelőre, Beleggst.

Egyes-Korú, hten, v. Zeitgenosse

" - " Leib., gleichzeitig, -alt

Egyszer-esít, -ít, -ösít, tf. vereinfachen

Egyszer-másszor, Adv., zuweilen

Eh! ach, weh! ehe, usw, ei!

" hten, v. Lehen

éh, hten, v. Hunger

Ehenni (ehenni), ehhoni, fressen, Ess.

Ehetetlen, Leib. ungenießbar

élhetetlen, Leib. unbrauchbar, unbeholfen

Éhes, hten, v. Hungrige

" Leib. hungrig

éjomét, hten, b. Frühstück (éjomét)

éjes, hten. v. Hunger

Ej! ei!

éj, hten, v. Nacht (éjszaka)

Éjel-enni, Wzten, v. Nacht zubringen

éjjel, hten, v. Nacht, Adv. bei der Nacht

Éjha, éjnye, Glotzwörtchen.
éjhaj! jüssa!
Éjt, Hf. verlassen; wüßgehen
Ekeg N. bekeg Észak b észak
Ék, Hptw. n. Zimmer, n. Schmuck
" " n. Kleinod (ékezet)
" " n. Ruil
Ékül(-ni), Mtzw, waschen mit warm
(" zur Zimmer, ...) f
El, Adv. fort-, weg-, wer-, los-
" jüngen!
Él, Hptw, n. Messer, Rand, Schneide.
" (-n) Mtzw. laben
" " benützen, genießen (val, vel)
Eladó, Hptw, n. Verkäufer.
" Bew. verkäuflich
El-alszik, Mtzw. verschlafen
" " einschlafen
El-áll, Mtzw. aufhören, aufkommen
" " ins Gerinnen (des Obst)
Elbir, Hf. bestreiten
" " widerlegen
" " entgegen können.
Elbuckik, Mtzw. stürzen
" - überstürzen

Elcsap, Hf. wegstoßen, wegjagen
" " zurückweisen.
Elcsavar, Hf. wandern
" -it, Hf. wegschicken
Elcsinál, Hf. machen
" " weggehen
Elcsip, Hf. abpflücken
" " wegfischen
Éldegél, Mtzw. kümmerlich leben (éleng)
(éddegél, Hf. ü. Mtzw, alltäglich essen
Eldődi, Bew. alt, über alten Zeiten
(" jüng. Ekzem
éldődi, élődi, Hptw. v. Schmarotzer.
Eldönt, Hf. umstoßen, -stürzen
" " entscheiden
Eledel, Hptw, n. Nahrung.
" " v. Futter
Él-ed, Mtzw. aufleben, fischen
élet, (élő) Hptw. b Leben, die Lebendige (éles)
Éleg, Bew. genug.
" el-ég. Mtz. verbrennen
Éléggé, éléggép, -en, Adv. genügend, zur Zeit
Elegy, Hptw. b Gemüse, n. Malerei
" Bew. gemischt
Elegyít, egyelít, egyvelít, Hf. mischen, mi-

MAGYAR TUDOMÁNYOS AKADÉMIA KÖNYVTÁRA

Élelmes, Lem. wohlerfahrt
„ „ das zu Leben nöthige
Eleinte, eleintén, Adv. anfangs, zu
El-él, Mtzm. fortleben
„ „ fortkommen
Elér, Tf. erlangen, erreichen
„ Mtzm. verkommen (elérkezik)
„ -ik, „ übereinkommen.
(elért, er ist angekommen)
(elérett, Lem. übereinkünftig.)
Éles, Lem. scharf
élés, Hsm. v. Mundvorrath
Élet V. élés
Eleség, Hsm. 6. Lebensmittel
élesség, Hsm. v. Schärfe
Eleven V. élő
Elgőzöl, Mtzm. wandernehmen
„ -ög, „ wandernehmen, fort
Elhabar, Tf. zerreiben.
„ „ schnell abbrennen.
„ -hadar, -ász, Tf. oberflächlich „
Elhajít, Tf. wegwerfen
elhajt, Tf. vertreiben, -stoßen.
Élhetetlen l. ehetetlen
Elhidor, -gat, -gál, Tf. wegräumen, -schaffen
Elhí, Tf. abrufen

— — einladen
elhitt, Lem. eingebildet.
elhüt, Tf. abtödten.
Eljár, Mtz, vergehen, verfließen (verfliessen)
„ (ben) verkommen (seinen)
Elkap, Tf. wegfangen, entreißen
„ -at, Tf. wegnehmen hinreißen lassen
„ „ (magát), sich im Zorne
Elkel, Mtzm. Absatz finden.
„ „ erfrieren.
„ „ verloren gehen.
Elkövet, Tf. verüben, begehen
„ -kezik, Mtzm. erfolgen
Elmaradhat, Mtzm. bleiben können
Ellen, Hsm. v. Gegner (ellenes, Lem)
„ Adv. gegen, wider.
„ -áll, Mt. widerstehen, trotzen
„ -t áll, „ sich widersetzen, opponiren
El „ -zö, Hsm. v. Opponent
„ „ „ „ v. Neider.
Ellep, Tf. baden, waschen
ellép, Mtzm, umkommen,
„ „ desertiren
ellépeget, M. wegspringen
elléptet, M. zu Pferde desiliren

Elles, Sf. erbarmen.

ellős, Bw. tauglich.

ellés, Hptw. 6. Wurfen (Jungen)

Elmél, -kedik, M. nach-sinnen, -denken

Elmélyed, M. sich vertiefen

elmélet, Hptw. die Betrachtung

Elmerül, M. sinken, untergehen

" " sich vertiefen

Elosan, -t, M. entfliehen

Eloszlat, Sf. zerfließen, zerfließen

eloszt, Sf. verteilen, erteilen

" -ogat, Sf. " , spenden

Elő, Eldw. vor, davon

" Hptw. v. Vorhaupt,

" " v. Vorfuß, (Elefant)

élő, Bw. lebend, lebendig

eleven, " munter, munter

" -te, Eldw. "

Előd P. eldödi

Előbb, Eldw. eher, früher

" utóbb, Eldw. über Kurz oder Lang

" -eni, előbbi, Bw. vorherig, vorig

Előleg, Eldw, im Voraus.

" , -zés, Hptw. v. Vorschuß.

Előterem, Hptw. v. Vorsaal

" M. plötzlich erscheinen

Előző, Hptw. v. Vorwand

" Adv. im Voraus

" -leg, Eldw. vorläufig

Elrikkant, elrikolt, elsikolt (-ja magát)

Jauchzen erschallen

elsőség

Elsőbbség, Hptw. v. Vorzug, v. Vorfand.

Elsudamlik, elsuhan, M. entfliehen, fliehen

Elül, M. ruhen

" " schweigen.

" " verbrannt sein (von Dornen.)

" " verbrannt sein (von Erschöpfung)

El-szomjuhodik, -szomjuhodik, M. nieder-

Elszórodott, elszórt, Bw. zerstreut.

Eltér, M. Platz haben,

" " verbreitet sein.

" " sich theilen (der Weg).

" " zerlumpt sein.

Éltet, Sf. beleben,

" " sorgfältig erziehen

(élted, dein Leben)

Elüt, Sf. vorüberjagen

" " stoßen (im Rennen)

" M. verbrennen

MAGYAR TUDOMÁNYOS AKADÉMIA KÖNYVTÁRA

P.

Pacsangol (M. pacsáros, paskol (Sz.) plüschen, gutschen,

Pacsmag, bytm. n. Pelzwerk

" " v. grobe Kleidung

Pacz, bytm. v. Klätzer (paczka)

pácz, bytm. n. Baize.

Paczal, bytm. v. Kittalsbank

páczol, th. baizen, fachen

Paczkol, th. mühsam pflügen, " , "

Padló, bytm. n. Boden - Pallé v. Stuhl. Fass

padlózat, padolat, padozat, pallé.

pallózat, bytm. 6. Täfelwerk.

Pagony, bytm. 6. Rainer, v. Forst.

págony, bytm. v. Bergrücken.

pagonya, bytm. v. Zwerg (pogonya)

Páhól, bytm. 6. Wagenzeug, Pferdegeschirr: páhók

páhog, M. Kummet, (pilea) Leinzeug, gewöhnlich.

Páhol, th. pflügen, grügeln

" (páholy) bytm. n. Loge.

Pák, péka, bytm. n. Roßkolben.

Palacz, -k, palaszk, bytm. n. Fleisch

" -ka, -féreg, poloska, bytm. v. Wanze.

Palattyol v. pittypalatty

Pall, th. mühsam klopfen

" (-ol) th. mühsam reiben

" Lein bereiten

" Pállaszt, pállit, th. spinnen, zwirnen

Pallos, bytm. 6. Fischerei-, Krankenschwert.

pállos, bzw. spinnend.

Pályáz, M. mitbieten

" " konkurrieren.

Pamut, pamut, bytm. n. Baumwolle

Panáca, bytm. n. Pferdedecke (pász, -ternák)

panasz, bytm. n. Beschwerde.

Panasz-kodik, panaszkodik, M. jüdeln, jüdeln

panaszló, bytm. v. Kläger.

Panaszos, bytm. v. Streitkläger.

" bzw. klägerisch, klägen -voll.

Pang, W. stoßen, reiben

pank, pók, bytm. v. Zimmer

Pangyola (pongyola) bytm. v. Schlafrock

" - " 6. Kleidung.

Pántol, pántoz, th. beklammern

" " " grügeln

Panyókán, panyókásan, Adv. sängt. -sängt.

Pap v. bab Papagály L. publikan.

Papics, pipacs, patacs, bytm. v. Flitter -wesen

Papolás, bytm. 6. Predigen

" " 6. Klerikalismus

Pár, hym. 6. Paar, n. Ehepaar
" " Ehepaar n. Gespann.
Pára, hym. n. Flosse; 6. Fischflosse
pára, hym. v. Dampf, Dunst.
Paraj V. paré
Paradics=, om, hym. 6. Paradies.
Párál, -ik tf. ü. M, párlik, M. V. párol
Párás, bem. dunstig.
páros, bem. gepaart (-edik)
parázs, hym. n. Glut (-tűz)
" bem. glühend.
Paraszt, hym, n. Bauer.
" bem. grob.
" -úl, Adv. bäuerisch
" " M. wild wachsen.
Páratlan V. parlatlan
Parducz, párduc, hym. n. Hermelin.
v. Zibet
Paré, parej, paraj, hym 6. Mutterkraut,
Parlag, parrag, hym, n. Land.
" " bem, wüst, unbebaut
Parol, tf. fürsehen
paroló, hym. v. Fürsehen
párol, tf. dünsten (pärgolt, pärhol)
párál " "
párló, hym. n. Verdunstung.
párlik, párálik, párázik, M. dünsten
párlaszt, tf. dünsten lassen.
párolog, M. dünsten
Párosodik, párosul; párik, párzik, pározik
párul, M. sich gatten
Part, hym. 6 Ufer; n. Hügel
párt, hym. n. Partei, v. Absturz.
párta, hym, Kopfputz Mädchen
Páratlan, bem. ungerade
partalan, bem. uferlos.
pártatlan, bem, unparteiisch.
Pártol, pártul, tf. Partei nehmen
" " M. übertreten
Pász V. párzik
Páznán, pászta, hym n. Zaun, Hecke
Paszomány=, -y, hym. n. Tresse, Borde
" -os, hym, n. Posamentierer.
" " bem. mit Tressen besetzt.
Pászternák V. panácz.
Pata, hym. n. Huf; v. Schmalzkübel.
Patacs V. pipacs.
patács, hym. n. Hufschmied.
patás, bem. behuft.
Patkó, hym. 6 Hufeisen, Pferdeeisen
batka, hym. n. Hallen.

Pattkol, -ól, tf. bespringen.
Pattan, M. Knallen, prallen, platzen
" -t, tf. schnalzen, "
" " " schnappen.
Pattogós, Bew. stark knallend.
" " widerhallend.
Pazar, pazér, hten. v. Marktspringender.
" " Bew. marktspringerisch.
" -ol, pazal, tf. zwangversuchen
Parsint, pársit pást, hten. v. Reißen
Pécs s. Bécs
Pecsétel, tf. siegeln.
" -pecsétez, tf. glättig machen.
Peczeg, hten. v. Zwischel.
pieczék, hten, v. Knabel.
pőczök, hten. v. Daum (in der Tasche)
Peczk, hten. v. Klöppel, Kloß, Knäuel
" -el, tf pöczkol (pöczk) tf. zwicken
Peder, pödör, perdit, pördit, tf. drehen
" " -it, tf. einmal drehen
" " -get, oft drehen.
Pedigrálen, penig, Bew. arbeitsam, dienstfertig
Példáz, tf. u. M. in Bildern darstellen
" -ódik, -olódik, M. verspielen
Pele, pelye, pöle, pölyj, hten v. Rattenschwanz
Pehely, pélyh, pölyh (pihe), n. Flaumfeder
Pelyhedzik, pelyhesedik, -pihesedik M.
piher, tf. -it M. flocken
pihesedik, M. schwer atmen
Pemek, -e, hten. v. Pfannkuchen
Penése-esedik, -edik, -ledik, -ül. M.
schimmelig werden
Peng, M. klingen
" -e, Klang
" -e, hten. v. Klinge.
Pengő, hten. v. Klingender.
" Bew. klingend.
Penyhed, M. verschimmeln
" -ved, " verfaulen, zerspringen
Per, pör, hten. v. Kloppfe, Streit.
pöre, Bew. bloß, nackend.
(bör, hten. v. Leder; s. Lader)
Perecz, hten. v. Niniva; s. Finsterniß
pörcz, hten. v. Tzankgrube
" -en, " -en, tf. einmal pissen
(Perecz, hten. v. Bratza). Perém s. prém
Perel, pörül, perlekedik M. Kloppfe, Fuß
pöröly, hten, v. Hammer.
Pereg, M. krähen, schnarren.
" hten. v. Fischerschnur.

Perge, hytn. v. Mark, v. Zeitungspapier

" , pörge, Lit. Zeitungsschreiber.

pergő, hytn. b. Zimmer, ohne Glocke

Pergel, perkel, tf. brummen, pörkölődik

" -, pörkölődik, M. geröstet werden (pörkölődik)

perkel, M. sauer werden

Perje, pörje, hytn. b. Ribengrieb.

Permet, -eg, hytn. v. Feuerbrennen

Perváta, pervéta, hytn. v. Elektrik.

Pes, pös, hytm, v. Urin

pis, hytn. v. Pisse.

Peszmét, hytn. b. Pferdekot

" -e, pösmete, hytn. v. Pferdemist

pösmeteg, hytn. v. Pferdemist

Peszreg, pöszög

Petty, pöt, pött, hytn. v. Zeremkal, Zuff.

Pétyeg, pötyög, M. lallen.

Pezter, perder, hytn. v. Pferdegen

Pézma, pézsma, hytn. v. Bisam

Picri, -n, Lit. winzig

" -ny, Lit. klein

pici, hytn. ein Gründchen

Piga, pige hytn, ein altes Weib

(biga) Fuder zugespitztes Pfahlholz.

Pihe v. pehely. Pije, hytn. v. Gans.

Pihel, piheg. M. keuchen

Pihen, M. rasten

" -t, Lit. ausgeruht.

" " M. ausruhen.

" -tet, tf. ausruhen.

Pihes, Lit. Keuchend; flockig

" -edik v. pelyhesedik, pihen

Pillanat, hytn. v. Augenblick.

pillantás, -at, hytn. v. Blick.

Pillant, pislant, M. blicken

Pinty, -őke, hytn. v. Fink, Buchfink.

Pipa, pípa, n. Tabakpfeife.

Pipacs v. papics.

Pipál, pipárit, M. Tabak rauchen, pipár tf.

Pipeg, pipeg, M. pfeifen

Piperéc, piper tf. pfeffern

Pipis, -ke, hytn. v. Piglawsch, v. Lamm

Pipók, hytn. v. Kadaver.

" , -ke, pipe, hytn, ein junges Schwein

Pirong, pironkodik, M. geröstet, pirul, M. rösten, " pirosik, M. "

Piri v. piciny. Pisi.

Pisreget, pesreg, M. zischen

Pisreg, M. grunzen.

Pislog, -al, M. blinzeln, glimmern.
Pitty-palatty, hym. v. Mundtodtschlag.
Pitmárlik, villámlik, M. blitzen, blinken
Pitmalik, pitymalik, M. dämmern
Pocs, pocsék, pocséta, pocsolya, hym.
v. Pfütze, Lache
Pocsáros ö. pacsangol.
Pocsos, pocskos, hym. kotzig, beschmutzt.
Pocz, -ik, hym v. Wasserwretta
pócz ö. polcz
pócsik, hym. ein Lasttier von
Podva, pudva, hym. v. Mulm.
Pof, hym, v. Bauch, v. Bäuchlein.
pofa, hym, v Mensch, v. pofleves
pofon, hym. v. Ohrfeige, poflé
Pofitos, pofók, hym. bäurisch, dickbäuchig.
Pogányka, pohánka, hym. v. Haide-grütze
Pogonya ö. pagonya. hym. v. Lust.
Pogyász, poggyász, hym 6. Gepäck.
Pók ö. pank.
pólka, hym. 6. Tischschüssel (bolka)
Pokol, hym. v. Hölle
pokla, v. Marterbüsel.
Pakrócz, pokrócz, v. Polster
Polcz, pócz, hym. v. Unterlage.
Polgár-isel, -osit, -ik, M. bürgerlichen.
Polovka ö. palacsta.
Polyva, pelyva, hym. v. Spreu
Polozsna, polozsnahym, 6. Nachtstuhl
Poltra, poltura, pótúra, hym. ein Gyro-spann
Poncz, hym. v. Waisat
boncz, hym. v. Hurlblatta.
" -ol, M. zwirbeln.
" -ol M. -spannen
Por ö. bor
Porhanyít, porhabt, M. mürbe machen
Porhanyó, porhangu, mürbe, locker
Porosz, finn. v. Preussen
poroz, M. pochen, mustern
Portár, portyár, M. Kauf eines Pferdes.
Porzsol ö. perkel
Posdúl, pozsdúl, M. brausen
Posgás, pozsgás, hym. 6. brausen, Wallen.
" " dick.
Possad, posad, posvad, -oz, M. mästen
Pót, hym. v. Nachtrag, Zuschuss. (ö. bot)
" " 6. hozzácsapás (der Zu-schlag)
Pótúra ö. poltra
Pozdorja, hym. v. Schabe
pozdorj-ára, hym. v. Werkstattmotte
Pöczök ö. Peczek
Pöcsik, pöcsök, hym. v. Brunst.
Pünkösd, pünkösk, hym. v. Pfingsten

MAGYAR
TUDOMÁNYOS AKADÉMIA
KÖNYVTÁRA

Tisztelt Bizottság!

Mult hó 25. hozzám intézett nagybecsü felszolitására, hogy a magyar jogtudomány irodalmára vonatkozó régebben megjelent kisebb dolgozataimat kiadás végett a Tisztelt Bizottságnak átengedjem, van szerencsém válaszolni: hogy ezen megtisztelő felszolitásnak örömmel megfelelvén emlitett dolgozataimat a Bizottság rendelkezése alá bocsátom, és azoknak egybeállitását eszközlendem.

Kitünő tisztelettel

Budapest julius 7. 1877

aláirtam sulgaja:
Paulovics Iván

1117
1877

MAGYAR
TUDOMÁNYOS AKADÉMIA
KÖNYVTÁRA

Tekintetes könyvkiadó hivatal!

Ismerve azon nehéz helyzetet, melyben oly valaki létezik, kit vagy nagyhangzatos neve, vagy magas állása már eo ipso nem ajánlanak — aggodalommal fogtam jelen sorok megirásához, de másrészről büzdítólag hatott reám azon áldozatkészség, melylyel a tekintetes kiadó hivatal oly vállalatot szokott támogatni, mely a hazai irodalomban hézagot tölt", a tudományos tanulmányozására elősegitő" lehet.

Ilyen hézagot tölt" münek tartom szerény nézetem szerint Thering R. „Geist des römischen Rechts" cimü müvét is, melynek a magyar irodalomba való átültetését szabad forditásom által már néhány hóval ezelőtt megkezdettem, de közbenjött akadály miatt abbanhagyni kényteleniittettem. Ezen akadályt az Eggenberger féle cégnek ajánlatomra tett vissautasitó válasza képezte azon indokolással, hogy a münek nagy értéke a magyar irodalomra nézve bár meg nem vitatható, mindamellett a jelen körülmények között alig lehetne oly kelendőségre számitani, hogy az csak a nyomtatási költségeket fedezhetné ki.

Másodszor a nevezett cégher nem fordultam, hanem fordultam a tekintetes kiadó hivatalhoz mint olyanhoz, a mely forditásomnak ki-

netáni kiadása által az elérendő" és elérhető" szellemi eredményt már kivatása mellőzésénél fogva és nagyobbra fogja becsülni az anyagi hasonnál, a mely különben szintén kikerülhet. – Kérelmem tehát oda terjed:

Méltóztassék becses válaszával szerencséltetni s abban oda nyilatkozni, valljon hajlandó volna-e a tekintetes kiadó hivatal neveretti fordításom kiadását elvállalni – a mely körülbelül 5-6 kötetre terjedhetne-s ha igen, mily föltételek között. Kivánatára kész vagyok néhány ivet beküldeni.

Kérelmem megújítása mellett maradok

Kassán, Forgách utcza 14. szám,
1877-évi julius hó 3án.

Kitünő tisztelettel

Vollák Gyula

MAGYAR
TUDOMÁNYOS AKADÉMIA
KÖNYVTÁRA

VII. 73

1118
1877

Jegyzőkönyvi kivonat

felvétetett a tornászat és a házi-ipar elsajátítása czéljából I. a. Ujhelyben tartott tanfolyamban részt vett néptanítók által halhatatlan emlékezetü Kazinczy Ferenczünk örök nyughelyének meglátogatása végett rendezett kiránduláss alkalmával Széphalom / másképen Kis-Bányácska / községében, 1877. évi augusztus hó 12-én.

Miután a jelenvolt néptanítók Kazinczy Ferencz emlékezetére felállitatott diszes mauzoleumot, valamint Kazinczy Ferencz sirhalmát kegyeletes érzelmektől áthatottan megtekintették, a következő indítvány merült fel:

„Tekintve, hogy a jelenlevő községi biró nyilatkozata szerint azon községben, hol egykor a halhatatlan emlékü Kazinczy Ferencz hazánk nyelvének kimüvelése, irodalmának fejlesztése és közmüveltségének előbbre vitele érdekében tör-hetlen erélylyel fáradozott - semmi nemü iskola nem létezik; miután tovább Széphalom községének Abaujmegyében fekvő részében csak 15, Zemplénmegyében fekvő részében pedig csak 5 tankötelos gyermek létezik és igy sem Abaujmegye, sem Zemplénmegye tanfelügyelőségei nem tehetnek hivatalos lépéseket az iránt, hogy a község iskola állitására szoritassék; miután végre a nagy halott emlékének megörökitése leginkább és első sorban az által eszközöltetnék az ő müködésében méltólag, ha ott, a hol ő élt és müködött egy - a nemzeti nyelv és a közmüveltség terjesztésére hivatott és erre alkalmas népiskola állittatnék fel; annálfogva indítványoztatik: hogy a tanfolyamra egybegyült néptanítók a magyar tud. Akademiához, mint Széphalom földesurához, egy kérvényt intézzenek

azon czélból, hogy a magyar tud. Akademia a saját erején, esetleg állami segély igénybevételével, vagy a közönség adakozási kedvének e nemes czélra használtatásával állítson föl Széphalmon egy – a népiskt. törvény követelményeivel egyező teljes népiskolát, mely népiskola Kazinczy Ferenc nevét viselve az ő emlékének méltó megörökítésére szolgálna."

Határoztak ezen indítványt lelkesült örömmel, egyhangulag elfogadják s az emlékirat szövegezésével, valamint a hozott határozat fölvételére szolgáló jkönyv szerkesztésével Szabó Endre rimaszombati tanítót bízzák meg.

Kmft. Jegyezte: Szabó Endre rimaszombati ig. tanító. s. k.

Balogh János
Komplek m. város-Rispatak
körjegyi tanító –

Markovits Ferencz Szabolcsmegye
ujvencsellői r. k. tanító.

Puky Endre Komlói megye. s. a
kujhelyi fő. kath. népitanito.

MAGYAR
TUDOMÁNYOS AKADÉMIA
KÖNYVTÁRA

1119
1877

MAGYAR
TUDOMÁNYOS AKADÉMIA
KÖNYVTÁRA

Nagyságos Uram!

Jul 16-án Budapesten létemben Falnói „tisztelendő" úrtól arról értesültem, hogy az Akademia által a jövő évi kiadványok közül négy csak egy van kiadva fordí„tónak: emlékezva alázattal esedezem, hogy becses igérete szerént, rám is te„kintettel lenni s valamely mű fordítá„sával engem is megtisztelni kegyeskedjék.

Hogy feladatommal becsületted megfel„ni bírnék: erre nézve bizonyítékul mel„lékelni bátorkodom ide iratolom Szily Kálmán úrnak hozzám intézett levelét. A melyen kívül Nagyv. Pulszky Ferenc úr elismerő nyilatkozatára is hivatkozhatom, mint a ki revisorom volt, de saját javaim pedig az egész két kötetes Nagy műben egy jóindu„latu" hibánál többre nem akadt.

Bocsánatot kérek, hogy munka keresésemmel Nagyságodnál így voltam

alkalmatlankodom, de a fiúkról törvényszerint, 7 tagból álló család fejére levén, a mennyet 1000 forint rendes fizetésből kell eltartanom, minden igyekezetemet arra kell fordítanom, hogy valamikép rémi rendkívüli jövedelemre tehessek szert, mert különben nemcsak a fegyelemmel, hanem egyenesen a nyomorral kellene szembeszállnom. Kívánok pedig ezen nevelő intézetek ezen magán tanárainak, a hol időmet, erőmet s tehetségeimet kamatoztathatnám, s talán egy sikerült tet valamit szerezhetnem, ha a fővárosból nyerek valami irodalmi megbízást.

Megjegyzem végre hogy az angol, francia, német, holland nyelvekben egyaránt teljes birtokában vagyok. A tudomány bármely szakában is hasznos munkát tehetnem, kész vagyok a fordítás kedvéért megtanulni, mint pl. a történelmi idők fordításának alkalmával is cselekedtem.

Kérésemet Nagyságod becses figyelmébe, magamat tiszteletteljes jóindulatába ajánlva, mély tisztelettel vagyok Sárospatak dec 7. 1877

alázatos szolgája
Vég János

1120/1877

22053 szám

Nagyméltóságú gróf Elnök úr!

Kívánatosnak mutatkozván, hogy a mi Nemzeti Múzeumunk Akademiánknak mult évi junius 20-án 59 sz. a. kelt ajánlata folytán az ország Esterházy képtárához tartozó kézrajz- és pézmetszetgyüjteménye elhelyezésére végett az akademiai palotában 1877 évi januar 1-jétől 1000 frtnyi bérért felmondhelyiségek iránt 6 évi időtartamra bérleti szerződés kötteseék, - a közoktatásügyi kir. ügyvitelt utasítottam, hogy a kérdéses szerződés megkötheteése végett magát a Nagyméltóságod által kijelölendő megbizottakkal érintkezésbe tegye. -

Erről azon tisztelettelteo megkeresésével van szerencsém Nagyméltóságodat értesiteni, hogy

J.

Nagyméltóságú gróf Lónyay Menyhért úrnak, valóságos belső titkos tanácsos, és a magyar tudományos akademia elnökének

ezen ügyben a szükséges intézkedések meg-
tenni méltóztassék.

Fogadja Nagyméltóságod kiváló tisztelete-
lem őszinte nyilvánítását.

Budapesten, 1877 september 24-én.

Treffort

MAGYAR
TUDOMÁNYOS AKADÉMIA
KÖNYVTÁRA

1121
1877

Nagyságos Csengery Antal úrnak

Budapesten.

Bátorkodom eremel ezennel bekülteni, ajánlkozásomat ismételve, valamely államtudományi vagy nemzetgazdasági munka lefordítása iránt. (Az Akadémia Könyvkiadó vállalata számára) Felhasználom egyszersmint az alkalmat, hogy Nagyságot becses pozsonyba ajánljam: Bucher: Traité de politique" c. művét, melynek lefordítása, nagy jelentősége miatt, hazai irodalmunkra nézve ~~kívánatos~~ nyereség volna. Nagyságodnak

Budapest 1877. szept. 24.

kész szolgája
Dr. Fekete József
Sándor-tca 20. sz. I. em.

1122
1877

MAGYAR
TUDOMÁNYOS AKADÉMIA
KÖNYVTÁRA

77

MAGYAR
TUDOMÁNYOS AKADÉMIA
KÖNYVTÁRA

Sept 26

Nagyságos Uram!

Tőlötte vagy megnyugtatás végett vévé, hogy a fordítás forcsirozását Nagyságod szintén nem tartja a munka érdekében állónak. Mi engem illet, azon lesznek, hogy a fordítás jósága elfeledtesse az ígért határidőnél későbbi való megjelenését.

A III. kötet mintegy 40-42 ívet fog tenni. Ebből 12-14 ív megírnem teljesen, 4-6 ív pedig részben kész; azonkívül az utolsó fejezetekből is le vannak egyes tördelések fordítva. Mintegy azonban a műszók és phraseologiai fordulatok tekintő egyöntetűsége és pontos következetes használata főkövetelmény — azért sajtókészségnek az első helyen említett ívszámot jelenthetem

latom. Minderáltal kéziratomnak az eredeti szöveggel való összevetése után biztan állíthatom, hogy február közepén vagy legfőbbek febr. végén a nyomtatást megkezdhetik s ezután akadálytalanul folytathatják.

Szívből óhajtom, hogy ezen alázatos javaim Nagyságod helyeslésével találkozzanak!

Maradtam hódoló tisztelettel

Nagyságos Dr. Trefort Ágoston Úrnak,
a Tudományegyetem főnöke

Budapest, 1877. szeptember 26án

Bánóczi József.

1123
1877

A mélyen tiszlelt magyar Kir. tudományos Akademia

érdemdus Alelnökének, Csengery Antal

Ő Nagyságának

Pesten

Az alázattal alolirott pécsi főrabbi és több tudományos
munka szerzője, a mélyen tiszlelt M. M.
tudományos Akademia színe elé a követ-
kező legbensőbb kéréssel bátorkodik lépni
hodolattelyes tiszteletével.

Az alázattal alolirott az évek hosszu során
át a legnagyobb odaadással és fáradhatlan szor-
galommal fáradozik a 11-ik század végén
Rabbi Nathan ben Jechiel által szerzett,
a szaktudosok előtt a legelőnyösebben ismert
Talmud és Midrashozi verbal és reallexicon-
nak /Aruch-nak/ a tudomány követelte
mai igényeknek tökéletesen megfelelő
és két kéziraton alapuló Kritikai
kiadását eszközölni. A keleti nyelvé-
szet és zsidó régészet eme nélkülözhetlen
kézikönyvének bokros hasznát közelebb
ről ismertetni fölösleges, mert a szaktu-
dosok előtt eléggé ismeretes levén, csak arra
a körülményre legyen szabad sulyt fektetnem,

hogy az Aruchnak kritikai kiadása
már évtizedek óta a zsidó és keresztyén
szaktudósok legbensőbb óhaját képezte,
mi az Editio princeps és jó kéziratok
hiányában és az óriási szellemi és
anyagi nehézségek leküzdhetése tekin-
tetéből eddigelé teljesíthető nem volt.
Azonban a kéziratok beszerzését
a mélyen tisztelt m. k. Akademia
nagyérdemű Elnökségének közbenjá-
rásával annak idején foganatosítván
az Editio princeps-hez pedig magán
utón jutván, ezen óriási feladatra
vállalkoztam annál is inkább,
mert teljes életemet ezen nagy
szinu szolgálatába helyeztem.

Az általam eszközlendő kiadás
számos és az első legnagyobb szaktudósok-
tól méltányolt előnyeit illetve, legyen
szabad a tolog érdemére nézve a kibocsá-
átott előfizetési felhivás héber szövegére
/ lévén a mű héber nyelven irva / utal-
nom az i. ide csatolt okmány alapján.

Az Aruchban előforduló és a mennyiben
a szerző által mellőztetett volna az álta-
lam kiegészítésül felhozott és betűszerinti
besorzásban gyűjtnyomozott arabs,
perzsa, syrus, samaradinatus görög, latin
i. t. t. nyelvekből átvett idegen szónak

MAGYAR
TUDOMÁNYOS AKADÉMIA
KÖNYVTÁRA

tudományos fejtegetése alkalmából az itt-ott ha-
son származású magyar szót is felvettem
kutatásom keretébe és így közvetve hazai
tudományos céloknak is szolgálok.

Hogy mennyire fontos a szóban forgó vál-
lalat világosan mutatja azon tény, hogy
a nyomda alá helyezendő első kötetnyi
kéziratom sajtórendezés céljából a tekint.
bécsi cs. kir. tudományos Akadémiának
általam benyujtatván: ez alapos átvizs-
gálás után a legnagyobb, általa kiadandó
segélyező összeggel minden kötetet / negy-
nyolcz ivből állót / négyszáz o. é. forinttal
támogatni kegyes volt, mint a ⁂ csatolt
kitelesitett okirat tanusitja.

A honi sajtó is – legyen szabad többek közt
⁂ egy lapot ide csatolnom – legnagyobb mérvben
támogatásomnak nyilvánitja ezen érdemes tudom.
vállalatot, mely azonban körülbelül 15,000 ft.
vevén igénybe hathatos segélyezés nélkül
keresztül viheto nem lehet.

A mélyen tisztelt m. k. tudományos Akademia
nagylelküségébe és kegyességébe vetvén teljes bi-
zalmamat alázattal ajánlom, kegyeskednék,
a bécsi testvérintézet szép példáját követve,
legfőbb kéz kötetre terjedő müvemnek minden
egyes, negyvennyolcz ivnyi vastag, és évenkint
egy egy kötetben megjelenő részét ugyancsak
400 forinttal – vagy legalább 300 forinttal –

⁂

nemesleltűleg támogatni és istápolyni.
Egy pár hét alatt a már nyomda alá
helyezett első kötet mutatvány iveivel
vagy ha szükséges lenne a kéziratot
benyujtásával szolgálkodtok.

Sok évnek éjjel-nappali szellemburvár-
latát a mélyen tisztelt m. k. tudományos
Akademia tekintetbe venni bizonyára
kegyes leend és fennevezett legbensőbb
és legforrobb kérelmem teljesitését
nem fogja megvonni

az önök kiválra kötelezendő

szolgájától

Pécsett Sept. 20án 877 Dr Kohut Sándor
főrabbi

MAGYAR
TUDOMÁNYOS AKADÉMIA
KÖNYVTÁRA

Sept.

1124
1877

Másolat.

No 507.

Die kaiserl. Akademie der Wissenschaften hat in ihrer Gesammtsitzung am 28. Juni l. J. über Antrag der philos. histor. Classe beschlossen, dem vorgelegten I. Bande Ihres am 23. Mai d. J. eingesendeten Wörterbuches „Aruck" einen Druckkosten-Beitrag von Vierhundert Gulden gegen dem zu bewilligen, dass die Unterstützung mit der formel: „Mit Unterstützung des Autors durch die kaiserl. Akademie der Wissenschaften" auf der Vorderseite des Titelblattes ersichtlich gemacht, und der Akademie zwanzig Exemplare abgeliefert werden.

Das gefertigte Präsidium beehrt sich hiemit Rückschluss des Manuscriptes, Euer Ehrwürden mit dem ersuchen von diesem Beschlusse in Kenntniss zu setzen, sich über die Annahme oder Ablehnung der gestellten Bedingungen zu äussern. S. Ehrwürden Herrn Dr Alexander Kohut ober-rabbiner in Fünfkirchen. Mit-oldalon. Wollten Euer Ehrwürden auf ihr nur folgenden Bände einen Subvention zu erlangen wünschen, so wäre jeder einzelne Band der Akademie druckfertig vorzulegen und der Druckkostenbeitrag anzusuchen. Die Rückäusse-

/.

MAGYAR
TUDOMÁNYOS AKADÉMIA
KÖNYVTÁRA

Szinv. kir. kerületi Subventio utolsó meg-
vizsgálásáról közlöttekre nyilatkozat.
Wien am 30. Juni 1877. Das Präsidium der kais-
perl. Königlichen Statthalterei: / olvashat-
lan aláírás / Siegel mk.

77/877 szám.

50 kr.

Egy ezen másolat a Dr Kohut Sándor főrabbi
pécsi lakos által felmutatott s annak birto-
kában levő" bélyegtelen eredetivel minden-
ben megegyez, - bizonyitom.

Kelt Pécsett egy ezernyolcszáz hetven-hét-
ér julius hó hetedik napján.

Dubrecz Mihály
kir. közjegyző

DUBRECZ MIHÁLY
PÉCSETT

Dijak:
irásdij 30 kr
bélyeg 50 kr
hitelesitő 50 kr
összesen 1 ft 30

1560.

Bevétel a Könyvkiadó vállalat alap
1877. Január – Septembervégéig 13.148 ft 31 kr

Még ez évben várható bevétel:

a) A könyvárusoktól . . . . 2396 ft 10 kr

b) A pártoló tagoktól . . . . 960 ft —

c) 200 Mommsen VII/1877 ért . . . 400 ft —

Összesen ft 16.904. 41

Az első három évi ciclusban az első sorozatból 101, – a második sorozatból 86, – a harmadik sorozatból 98 pártoló tag nem váltotta ki illetményeit.

1125
1877

MAGYAR
TUDOMÁNYOS AKADÉMIA
KÖNYVTÁRA

77.
IX/30

Elfogadva

Főtisztelendő Úr!

A M. tud. akad. Könyvkiadó bizottság gyűlése megbízásomból felkívánja Victor H. franczia irodalmi termékének a Könyvkiadó vállalat számára magyarra leforditását illetőleg, készséggel elfogadom.

A forditói dijról nem tévén említést levelében, bátor vagyok (a Könyvkiadó vállalat szerint) ivenként 25 — azaz huszonöt forintot kérni, oly módon, hogy a 10—10 ivenként általam beküldendő kéziratok átvételekor összesen 250 azaz kétszázötven forint mint a forditói dij.

Ha e feltételeket a T. Bizottság elfogadhatóknak találja, kérem Főtisztelendő Urat méltóztatnék engem arról értesíteni hogy azonnal a munkához kezdhessek

Kiválló tisztelettel

Pozsony 1877 7/x

Szász Károly

Kivonat

A Nyelvtudományi Bizottság
1877 Okt. 3-án tartott ülésének
Jegyzőkönyvéből.

6.) Thewrewk Emil kéri a Bizottságot, hogy számára egy Codexet Korlekon Franczia országból, mit a Bizottság ezennel az Osztály, s általa, ha kell, az Akadémiai elé terjeszt:

Tekintetes Osztályülés!

A Catalogue général des manuscriptes (Paris 1886) II Nro 2291 azt jelenti, hogy Troyes-ban egy IX. századbeli Festus-Codex vagy jobban mondva, olly Codex van, mely a Paulus Diaconus-féle Excerpta ex libris Pompeii Festi de Significatione Verborum-ot tartalmazza. Ezt a Codexet még eddig senki sem vizsgálta meg, pedig a nélkül egy Paulus-kiadás, melyre már nagy szükség van, teljes lehetetlen. Mint hogy sem a francziák sem a német tudósok ama Codexet 27 év lefolyta alatt nem collationálták, most hogy a Corvinabeli Paulus-Codex collatióját és bírálatát elkészítettem és e munkában egészben beléélten mulatni ama kéréssel fordúlok a Tek. Akadémiához, hogy a

1127
1877

Troyesi Codexet a francia kormánytól
Gránonka egy könyvi használatra elkérni:
kéreszkedjék.

Akadémiai
1872 Okt. 4-én

Titkára
Thewrewk Emil
rk. tag.

Melly kérést a bizottság ~~melegen~~
~~ajánl~~ az Osztály ülésnek s álltala az
összes ülésnek is melegen ajánl.

Jegyzette az Elnök
Hunfalvy Pál.

MAGYAR
TUDOMÁNYOS AKADÉMIA
KÖNYVTÁRA

56
1877 április okt. 8-án

Kivonat

a

Nyelvtudományi Bizottság

1877 Okt. 3-án tartott

ülésének

Jegyzőkönyvéből

MAGYAR
TUDOMÁNYOS AKADÉMIA
KÖNYVTÁRA

Mélyen tisztelt Titkár úr!

Jelen soraim kíséretében bátorkodom „Karáin Tatár Nyelvtanulmányok" című munkám három önálló füzetének három címlapját beterjesztve az osztályt vagy bizott. sági tisztelettel kérni, hogy az azokon Fogarasi mél. tóságának, mint egyik munkafelügyelőnek indítványa szerint kitett ezen kifejezések „A M. Tud. Akadémia megbízásából gyüjtötte, fordította s illetőleg írta" jo. gosultságát kimondani szíveskedjék, hogy azt senki meg. támadni ne merje.

Alulírt ugyanis a kéziratnál levő, 465 d.k. szám alatt kelt akadémiai levél alapján, mely így kezdődik „A Magyar Tud. Akadémia, jelen írat előmutatóját Bálint Gábor urat, a végre küldi Keletre stb" azon erős meggyőződésben voltam s vagyok, hogy a nyelvanyagokat a M. Tud. Akadémia megbízásából gyüjtöttem. A kidolgozásra adott megbízás. ról nincs ugyan okmány kezemnél, de azt hiszem, hogy az sokkal kézzelfoghatóbb, hogysem azt kétségbe vonni lehes. sen, hisz az ezen megbízás folytán kapott díjból tartom s tartottam fönn magam.

Midőn ezen tényeknek a folyamatban levő nyomatás miatt sürgős constatálását kérem, egyszersmind jelentem, hogy megbizatásom többi részének teljesítésében t. i. a mongol gyüjteményemnek kidolgozásában az igazga. tóságnál bejelentett utazásom folytán szünet áll be ugyan, de ez mongol nyelvanyag-gyüjteményemnek csak gyara. pítására fog lenni, mert utunkba épen a Khinaiak Köz. vetlen szomszédságában lakó mongolok esnek, a kiktől gyüjteményi nyelvi nem birunk.

Végül legőszintébb köszönetemet nyilvánítom a Tek. M. Tud. Akadémiának iránta mi kegyességeért s igérem, hogy ezután is arra lesek, hogy a nemzeti tudományosságnak minél több szolgálatot tegyek.

Ezzel maradok

Tekin. Titkár úrnak

alázatos szolgája
Szentkatolnai Bálint G.
egy. m. tanár.

(+2) 1128/1877

58.
1879 Ék. och 18-1

Nagyságos Dr. Gyulay Pál
m. Kir. egyet. tanár és oktályti.
Kar úrhoz.

Jelentése bevárnak.

MAGYAR
TUDOMÁNYOS AKADÉMIA
KÖNYVTÁRA

Másolat

Kivonat

a M. T. Akadémia 1877 május 26-án tartott Igazgatósági ülésének jegyzőkönyvéből

27. Gengery Antal másodelnök előadja, hogy gróf Széchenyi Béla ez év őszén Közép-Ázsiába indul tudományos czélból, több hazai és Külföldi tudós Kíséretében s magával fogja vinni Bálint Gábor urat is, a Kinek uti költségeit fedezni fogja. Ő minthogy Bálint Gábor csakúgy vele mint utazásban, ha az Akadémiától eddig nyert segélypénze családjának fizettetik, a gróf azzal a Kéréssel járul az igazgató Társaskor, hogy Bálint Gábor 1000 (ezer) frt. segélye azon időre is folyóvá tétessék a mig vele utazik, s tudományos vizsgálódásait feljebbvaló Körben létesítheti.

Minthogy Bálint Gábor Közép-ázsiai utazása alatt ugyanazon czélt valósítja, a miért akadémiai segélyben részesül, az Igazgató Társaság kifizetni fogja családjának fizetni eddigi 1000 frt. évi segélypénzét s a jövő évi költségvetésbe is ezen összeget fogja felvétetni.

Kivonta

Arany László

főtitkár

MAGYAR
TUDOMÁNYOS AKADÉMIA
KÖNYVTÁRA

	Lap
II. Alaktani rész	25—97
25. §. Főnév képzők	25
Többes képző	29
26. §. Melléknévképzés	32
27. §. A melléknév kicsinyítése	34
28. §. Szóösszetétel	35
29. §. Névragozás	36
30. §. Névragozási minták	38
31. §. A melléknév	39
32. §. A számnevek	41
33. §. A névmások	43
Birtokos névmás	44
Birtok-személyragok	44
A birtokragos nevek ragozási mintái	46
A birtokviszony kifejezése	46
Visszatérő névmás	47
Mutató névmások	47
Kérdő névmások	48
Számnévmások	49
34. §. Az igék és azok megkülönböztetése	50
35. §. Mód	50
36. §. Igeragozás	50
37. §. Igető	51
38. §. Igeragozási alapok	51
39. §. A tizennégy igeragozási alapnak képzése	52
40. §. Az egyes módok, idők és alakok keletkezése a ragozási alapokból személyragozás és összetétel által	56
1. Az imperativus ragozása és származéka	56
2. A conditionalis ragozása és származéka	58
3. Az első optativus ragozása és származéka	59
4. Az indicativus tapasztalati végzett jelen idejének ragozása	60
5. A gerundium continuitatis ragozása és származéka	61
6. A gerundium copulativum	64
7. A gerundium prioritatis	65
8. A gerundium limitativum	65
9. A participium perfecti származéka és alkalmazása	66
10. A participium aoristi származéka	67
11. A participium és nomen verbale futuri származéka	68
12. A nomen verbale praesentis primum és származéka	70
13 A nomen verbale secundum vagyis a *ma*, *mä* végü nomen actionis et acti	70
41. §. Igeragozási minták	71

KAZÁNI-TATÁR

NYELVTAN.

(HANG-, ALAK- ÉS MONDATTAN.)

A M. TUD. AKADÉMIA MEGBIZÁSÁBÓL

IRTA

SZENTKATOLNAI BÁLINT GÁBOR.

EGYETEMI M. TANÁR.

BUDAPEST, 1877.

A. M. T. AKADÉMIA KÖNYVKIADÓ HIVATALÁBAN.

(AZ AKADÉMIA BÉRHÁZÁBAN.)

MAGYAR
TUDOMÁNYOS AKADÉMIA
KÖNYVTÁRA

TARTALOM.

	Lap
I. **Hangtani rész**	1—24
1. §. Nyelvhangok	1
2. §. Az önhangzók felosztása'	2
3. §. Az önhangzók sorakozása	3
4. §. Az ikerönhangzók	5
5. §. Az önhangzók képzökben és ragokban	7
6. §. A hangrend az összetett szókban	7
7. §. A hangrend és az önhangzók sorakozása idegen eredetü szókban	8
8. §. A mélyhangu önhangzók váltakozása magashanguakkal a szótestben	9
9. §. Önhangzók elötétele és becsusztatása, elejtése és kilökése	9
10. §. A nehéz önhangzók váltakozása könnyüekkel a szótestben	10
11. §. A k.-tatár nyelv önhangzójinak a többi törökség, nevezetesen az oszmanli nyelv önhangzójival való összevetése	11
12. §. A szó önhangzójinak változása képzök és ragok elött	13
13. §. Önhangzók ki- és elesése képzök és ragok elött, valamint összetételben	14
14. §. Hosszú önhangzók	15
15. §. A hangsúly	15
16. §. A mássalhangzók	15
17. §. A kemény mássalhangzók lágyúlása önhangzók hatásánál fogva	17
18. §. A *d*-nek folyékonyúlása, s az *l*-nek áthasonúlása	17
19. §. A mássalhangzók összeköttetése	18
20. §. Mássalhangzók kettözése	19
21. §. A mássalhangzók váltakozása	19
22. §. A mássalhangzók idegen eredetü szókban	20
23. §. Mássalhangzók kiesése és betoldása	22
24. §. A k.-tatár nyelv mássalhangzóji az oszmanli mássalhangzókkal egybevetve	22

KAZÁNI-TATÁR

NYELVTANULMÁNYOK.

11. FÜZET.

KAZÁNI-TATÁR NYELVTAN.

BUDAPEST 1877.

PESTI KÖNYVNYOMDA-RÉSZVÉNY-TÁRSASÁG.

(MOLD-UTCZA, 4. SZ.)

Lap

I. Parancsoló mód 71
II. Kérő mód 71
III. Kötmód 72
IV. Az első ohajtómód 72
V. Föltételező mód 72
VI. Jelentő mód 74
Állapotjegyzők 77
Igenevek 78
Részesülők 79
42. §. A *bul-* és *i-* (*irmäk*) segédigék 79
43. §. A hiányos igék és igefélék ragozása 79
44. §. Igeképzés 82
45. §. Összetett igék 86
46. §. A névutók 87
47. §. Az igehatározók 89
48. §. A kötszók 94
49. §. Simuló szócskák 94
50. §. Indulatszók 95
III. Mondattani rész . . . . . 97—159
51. §. Alany és mondomány 97
52. §. Az alany és mondomány bövülése 99
53. §. Az esetek használata 102
1. Alany eset 102
2. A sajátító eset 103
3. A tulajdonító eset 107
4. A szenvedő eset 113
5. A veszteglő eset 114
6. A távolító eset 115
54. §. A *belä*, *belän* és *sajïn* névutók 117
55. §. A szenvedő ige vonzata 118
56. §. Az egyes módok és azok idejének használatáról . . . 119
1. A jelentő mód és ennek ideji 119
2. A föltételező mód és ennek ideji 124
3. A parancsoló mód 126
4. A kérő mód 127
5. A kötmód 127
6. Az ohajtó mód 128
57. §. Az állapotjegyzők használatáról 128
1. A folytonossági állapotjegyző 128
2. A kapcsoló állapotjegyző 129
3. A megelőző állapotjegyző 130
4. A fokragozott folytonossági, kapcsoló és megelőző állapotjegyzők 131
5. A határvető állapotjegyző 131

	Lap
58. §. A gerundium copulativum alkalmazása összetételben . .	132
59. §. A részesülök használata vagyis a részesülöi szerkezet . .	135
60. §. Az igenevek és az igenévi szerkezet	140
61. §. A mondatok összekötéséről	148
1. A kapcsolati mellérendelt mondatok	149
2. Az ellentétes mellérendelt mondatok	150
3. Az okadatoló mellérendelt mondatok	151
4. A következtetési mellérendelt mondatok	151
5. Az alárendelt mellékmondatok	151
62. §. A *di-* (mondani) ige szerepe	152
A *di-* igének személyes alakjai	153
A *digän* mint múlt részesülö	154
A *di-* conditionalisa	154
A *di-* ige az óhajtó mód után	155
A *dib* (mondván) állapotjegyzö	155
63. §. A szórend	158

Imprimatur Kentkatolnai Bálint Gy.

MAGYAR TUDOMÁNYOS AKADÉMIA KÖNYVTÁRA

Nagyméltóságu Minister Ur!

Mindenek előtt ki kell mondanom azon bátorságot, melylyel magánügyben közvetlenül Nagyméltóságodhoz fordulok. Ha mentségül szolgálhatna azt felhoznám, hogy ezáltal nem az ország hajói által oly sokfelé igénybe vett és túlterhelt Miniszterhez, hanem a tudomány pártfához fordulok, kit Magyarország a nemzetgazdaság tudománya terén már régóta mint egyik legjelesebb művelőt tisztel, s ki nem fogja talán rossz

MAGYAR
TUDOMÁNYOS AKADÉMIA
KÖNYVTÁRA

1929
1881

nével nevét, ha helyesen ismeretlen vagy
legfeljebb hivatalos kimutatásokból névről
ismert ember nem ennyira a maga mint
inkább a tudomány érdekében, bízalom,
helyesen hozzá fordul.
Nem akarom Nagyméltóságod drága idejét
hosszas értekezéssel igénybe venni, legyen
szabad tehát röviden előadnom az ügyet,
mely miatt ezúttal Kegyedet vagyok
alkalmatlankodni.
E napokban vettem Wagner Adolf, berlini
tanár a Kétségbeesett Europanak ez idő
szerint egyik legjelesebb nemzetgazdáját.
Tőle nehány sort, melyben ügyes előzékenyen
adja meg beleegyezését abba, hogy a Raw-
fele „Lehrbuch der politischen Ökonomie"
czímü művét, mely most 9ik kiadásban

Wagner által helyesen átdolgozva jelent
meg, magyarra fordíthassam tőle alig
vártam volt, önkénteseim szolgálatomig, hogy
a magyar Kiadás számára külön elő-
szót fog irni.
Ezen valóban nagyszerü mü, melyből mind
eddig két kötet (alaptanok és a pénzügy-
tudomány általános része) jelent meg, oly
irodalmi jelenség, melyet részletesen szerint
a magyar irodalomban okvetlenül meg
kell honositani.
Más maga az eredeti Raw-féle mü eggyé-
ben volt a maga nemében; ten a gazdag
anyag ten a fonalra, ezelőtt oly termékeny
nemzetgazdásati irodalom nem dicsekedhetett
hasonlóval egyszerü, rendszeres és
hézagtalan müvel, mely az összes nemzet-
gazdászatot átkarolván, annak leg-

legkülönbözőbb részeit egységes rendszerbül tárgyalta. A Ranfele munka azonban még legutóbbi (8-ik) átdolgozott kiadásában sem felelhetett meg a tudomány mai állásának. Azon évtizedek alatt, mely Smith Adam fellépése óta elmult, a nemzetgazdaság tudománya alaposan megváltozott a mi nagyon is természetes, mivel maga a társadalom a francia forradalom óta oly lényeges fejlődési processzuson ment át. Azon égető kérdések, melyek a modern társadalmat oly lázasan foglalkoztatják, nem mellőzhetők többé tudományunk által, azokkal szemben határozott állást kell elfoglalni. Hasonlóleg a XIX-ik századbeli állam állása a nemzetek gazdászat és társadalmi életében merőben más mint ezelőtt s elkerülhetlenül szükséges hogy a tudomány szorosabban és behatóbban foglalkozzék az állammal mint egyik gazdászati tényezővel. Mind ezen kérdések

pedig az eddigi rendszeres irodalomban csak mellékletesen lettek mellőzve. A Ranfele mü már ezen okokból is igényelt teljes és alapos átdolgozást. Hozzá járult, hogy ezen mü is a Smithfele nézőpontból indulván ki, nem fektetett elég súlyt arra, hogy a nemzeti gazdasági tényezők szoros kapcsolatát és szervezetes összeműködését mutassa ki, sőt ebből szükség képen folyó atomistikus tárgyalásmód magával hozta azon egyoldalu tagot, hogy a legtöbb kérdés kizárólagosan a produkció szempontjából tétetett meg, s hogy a nemzetgazdaságon megoszlási processzusa, mely a társadalomra nézve oly rendkivüli fontossággal bir, elhanyagoltatott.

A Wagner-féle munka pedig, mely nem annyira átdolgozás mint teljesen önálló

mű, mind ereiben a mai tudomány magaslatán áll*); alapossága, mély tudományossága és rendszeressége által fogva annyira magaslik ki az összes rendszeres irodalomból, hogy rövid idő alatt valószínűleg a legtöbb európai nyelvre fog fordíttatni; már is, mint Wagner leveléből értesülök, Párisban van angol és olasz fordítás.

Meggyőződésem, hogy a magyar irodalom nem nélkülözheti e művet. Az egyedüli nevezetesebb rendszeres munka, melyre büszkélkedhetünk a Karda Gyula é. i. távol vagyok attól, hogy el ne ismerném azon nagy érdemet, melyet Karda szerzett e munkájával, mégis lehetlennek tartom, hogy munkája, mely nagyobb részben Rau és Roscheren alapszik, ezek tekintetében már túl van haladva, kiválólag azon kérdésekre nézve, melyekkel bátor voltam fenti futólagos érintem.

Mindezen okoknál fogva elhatároztam magamat, hogy a Wagner-féle művet átültetem a magyar irodalomba. Két út állott előttem: vagy az egyszerű fordítás vagy pedig önálló munka kiadása a Wagner műve felhasználásával. Utóbbi esetben munkámat feltüntethettem volna egyszersmind azon rendeltetés tekintetében legalább a nagy közönség előtt, de bevallom, hogy nem szerettem ily alárendelt helyet elfoglalni, másfelől pedig meg vagyok győződve, hogy nagyobb valódiságot teremtek a magyar tudománynak, ha puszta compilatio helyett az eredeti művet eredetiségével ültetem át, ellenkező esetben attól, hogy az egyszersmind a becsületesebb eljárás is.

De nagy akadály gátolja lelkemben törekvésemet. Két ugyanis budapesti könyvkiadó országos fordulóra már a fordítás kiadására végett; mind pedig tőle

*) A legkülönbözőbb tudományos folyóiratokban megjelent igen elismerő bírálatokból ezek e tárgyat emelem ki: „Wagners Werk ist eine grosse und bedeutende, doch Dichtung und gehört zu den Werken, welche eine Epoche im Fortschritt des Menschengeschlechtes bezeichnen" mondja A. Held, és: „es ist das beste der bisher erschienenen gelehrten Handbücher der Völkerpsychologie. Es ist tagelang ein Lesebuch, das durch Anregung zum Denken und durch gutgewählte und reiche Literaturnachweise dem Studium förderlich ist u. besonders den Studirenden zu empfehlen wäre" mondja H. v. Sybel; l. Hildebrand Jahrbücher XVIII köt. 143. l.

1035. 5/10 177
Ulleh

hagadó választ szeretem — állitánk remint a mostani viszonyok között nem bocsát, kockázatok új vállalatba.

Ily közönyök között nem maradna egyéb hátra, mint arnyikban hagyni tervemet. Miután azonban véglegesen lemondanék e munkáról, bátor vagyok Nagyméltóságodhoz fordulni azon bizalomteljes kérdéssel, hogy Nagyméltóságod nem lenne-e hajlandó, munkámat Kegyes pártfogásában részesiteni oly irányban, hogy a m. akadémiai könyvkiadó vállalat által adassék ki? Véleményem szerint ez az egyedüli ut arra, hogy fordiditás jelenhessék meg; a nyerendő akadémiai vállalatban pedig — ennél meg nagyobb pénzösszeg — kevés mü jelent meg, mely annyira érdemelné azt a nagyszerü fordiditást mint a Wagnerféle munka.

MAGYAR TUDOMÁNYOS AKADÉMIA KÖNYVTÁRA

Nagyon örülnék, ha szerencsés volnék Nagyméltóságodtól e tekintetben kedvező választ nyerni; ez megnyugtatna egyszersmind azért is, hogy Nagyméltóságod nem nehezteltek e háborgatást, melyért esmételten bocsánatot kérek.

Fogadja Nagyméltóságod legmélyebb tisztelettel kifejezését

mélyen vagyok

Nagyméltóságodnak

alázatos szolgája

Dr. Meltzl Oszkár

jogakademiai tanár

Nagy-Szeben 1877 Okt. 4.

Nagyméltóságu Érsek Úr!

A huszonöt éri jubileum ünnep volt az Egyházra de a tudományra nézve is. Nagyméltóságod egész életében ~~a tudományokat~~ ~~és~~ ~~kedvelését~~ ~~párfolta~~ ~~de~~ ~~művelte~~ is, úgy hogy az Egyháznak nem kevésbbé mint tudományos területünknek egyik fő díszét van szerencsénk Nagyméltóságodban tisztelni.

Thanem bő. kezüen,

a tudományokat és kedvelését a tudományokat

A Kik Kiről Körben ~~működnek~~ hatnak, Kötelességet teljesít és díszeret érdemel; a kinek arra van hivatásának hatalmasabb eszközökkel élni, Tevékenységéről Korszakot alkothat. Ilyennek tudjuk Nagyméltóságod működését, ~~a többit elhallgatom~~ a növénytan terén is, akár tekintsük a nagyszerü herbáriumot, mely a Kalocsai rezsidentia falai közül naprol napra gyarapodik, akár a párját ritkító növénytani Könyvtárt, melyet Nagyméltóságod nem csupán magának, hanem minden szakembernek, sőt, miként számos alkalommal kimutatta, a nemzetnek gyüjt.

I – hogy ezzel együtt említsük – is –

II magasztos nak mutat. kitünik,

Darab méltóztatása

A Magyar Tudományos Akademia Mathematikai és Természettudományi osztálya 1877 octóber 8-ki ülésében, mint legelső összejövetelén a szünnapok után, egyhangulag határozta el röpéről is kifejezni az őszinte örömöt a felett, hogy az Ur a Nagyméltóságodnak megengedte főpásztorkodásának 25-ik évét elérni, s kívánja hogy az Egyház és Tudomány javára áldásán élete a következő jubileumig is ily erőben és tevékenységben maradjon meg.

Nagyméltóságodnak

mély tisztelettel

Budapest 1877 oct 9.

alázatos szolgái

1131/1877

8 kr értekület
1877 okt 8.
10 k post.

Nagyméltóságu

Dr Hayneld Lajos Kalocsai érsek
a m. t. akadémia ugazgató tagja
a math. s Természettud. állandó bizottság
elnöke s.a.t.

Budapest

MAGYAR
TUDOMÁNYOS AKADÉMIA
KÖNYVTÁRA

D 9

Vallás, és közoktatási
m. kir. Minister

Budapest 1877 Oktober 13-án

Nagyméltóságu Gróf Elnök Úr!

Dr. Meltzl Oszkár nagyszebeni jogakadémiai tanár f. évi alázárt leveleben közvetitésemet kérte ki aziránt, – hogy „Raw „Lehrbuch der politischen Ökonomie" czimü munkáját Wagner Adolf berlini tanár átdolgozásában magyarra forditva a m. tud. akademia könyvkiadó vállalata által kiadhassa. –

Minthogy ezen jeles nemzetgazdasági müvek a

Nagyméltóságu gróf Dónyay Menyhért
urnak, a magyar tud. akademia elnökének.

A/13

magyar irodalomba leendő átültetése minden esetre nyereség volna reánk nézve, van szerencsém Dr. Meltzl kérelmét Nagyméltóságod pártfogásába ajánlani, egyszersmind pedig bátor vagyok elhatározását is velem annak idején közölteti kérni.

Fogadja Nagyméltóságod kiválótisztelettel őszinte nyilvánítását

MAGYAR
TUDOMÁNYOS AKADÉMIA
KÖNYVTÁRA

1132
1877

Kolozsvár 1877. octob. 14.

Tisztelt barátom!

Küldöm rectificált értekezésemet azon reménnyben, hogy elfogadtatik most és azonnal saját alá adatik. Ezen értekezésről német kivonatban Tschermak „Mineral. Mittheil." számára is be fogom küldeni, de e célra a rajztáblákat is alaposan mellékelni. Mivel azonban a táblák újra rajzoltatni nem akarom, várni fogok, míg Bpesten elkészíttetni az Akademia s azon kérlek, hogy azután az eredeti táblák, meg a lithographiájától is több példányt azonnal megküldeni szíveskedjél. Tudod, hogy Tschermak azonnal a bpesti lithographnál fog német utánnyomatokat rendeltetni belőle a „Mittheil."-jai számára.

Nálunk semmi újság nincs, jól vagyunk és bosszan dolgozgatunk.

Szíves üdvözlettel

őszinte barátod

Koch

1133

1877

9k Értekezlet
1877 nov 5

(magyar)

MAGYAR
TUDOMÁNYOS AKADÉMIA
KÖNYVTÁRA

1877

Észrevételek

„ásvány- és kőzettani közlemények" Erdélyből" cimü értekezésemnek birálatára.

Birálónak megjegyzéseire általában azt válaszolhatom, hogy nem krystallographiai értekezést irtam, hanem általam biztosan meghatározott, ismert ásványfajok új előfordulási körülményeire fektettem főtekintetet. Értekezésemben tehát sem ismeretlen ásványok jegyeralakjai, sem ismeretes ásványokon új lapok minemüek indokolásánál kimutatásom, hanem új lelhelyekről való ismeretes ásványok közönséges és még ismert alakjai vannak constatálva, melyeknek felismerése és értelmezése a szögek megmérése nélkül kétségtet alig szenvedhet, éppen úgy, mint nem szükségesen valamely már leirt ásványnak tökéletes vegyelemzését végrehajtani, ha azt biztosan meghatározni akarjuk, mert mire valók volnának akkor a forrasszervi kisérletek?

Hogy az ismeretes alakok ezen hasonlósága kitünjék, a végből lettek a közölt, inkább vázlatos, mint pontos kristálygrajzok mellékelve, a melyekre különben semmi súlyt nem fektettek s azért bátorkodtam kimaradni hagyatni.

MAGYAR
TUDOMÁNYOS AKADÉMIA
KÖNYVTÁRA

Bátorkodhatom különben a birálónak, hogy – bár a krystallographiával behatóbban nem foglalkozom is – mégis fel tudom érni a szögértékek fontosságát, s hogy nem egészen rajtam múlt, hogy szögmérések nem lettek s most sem tehetek. Ugyanis: 1. A Csíksóhegyi kuzsinak apró kristálykáit fényvevési goniometerrel nem mérhettem, mert lapjaik nem elég fényesek arra, hogy jó reflexet adjanak. Megjegyezhetem különben, hogy v. Rath, kinek a kristálykákból küldöttem, ugyanezt állitá és meghatározásomat helyesnek találta.

2. A Heulandit kristálykái talán elég fényesek volnának, de a mérésre alkalmatos néhány kristály széles lappal oda van nőve a kőzethez, úgy hogy nem lehet megsértés nélkül levenni onnan.
3. Az Olivinnek egyetlen egy kristálykáját absolute lehetetlen szétrombolása nélkül kivválasztani a szemcsés Olivinből.
4. A glomberoi nagyobb kristályain kéziegoniométerrel tettem ugyan méréseket, melyek az alap lapjainak értelmezésére szükségesek voltak, de a kristályok málladozása miatt a szögértéket nem ezen ki pontosan, azoknak közelését jelenlegemnek tartám; bíráló' okaira azonban közlöm azokat.

Miután az értekezésemben leírt új lelhelyű ásványok a kívánt szögértékek nélkül is kétségtelenül meg vannak határozva, s én nem vagyok azon helyzetben, hogy a bírákat ebbeli kívánalmának teljesen megfelelhessek; miután továbbá a szögértékeknek kiánya ezen nem krystallographiai értelezés egyéb positiv adatainak értékéből mit sem vonhat le, a kívánt változtatásról ezen pont ja nélkül kell értekezésemet újra beterjesztenem. A feleslegesnek kristályrajzokat elhagytam s csupán azon rajzokat mellékelem, melyek új tárgyra vonatkoznak s annak teljes megértésére szükségesek, újjal pótolva azokat, melyek ellen bírálatnak kifogása volt. Itt ott a kéziratot a megértést előmozdító módosításokat és pótlásokat is eszközöltem.

Kérem a m. kir. tekint. math. term. kir. osztály méltóztatását ezeknek után ezen értekezésemet kiadásra elfogadni.

Kolozsvár 1877. évi octob. hó 14-én

D. Koch Antal
egyetemi tanár

1134/1877